

KOMUNICIRANJE IZBRANIH PRIMEROV SUŠ NA SLOVENSKEM V 20. STOLETJU

JANEZ OSOJNIK, DARKO FRIS, MATEJA MATJASIČ FRIS,
DAVID HAZEMALI

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Maribor, Slovenija
janez.osojnik1@um.si, darko.fris@um.si, mateja.matjasic-fris@um.si,
david.hazemali@um.si

Cilj prispevka je na podlagi izbranih primerov prikazati, kakšno pozornost je slovensko časopisje posvečalo pojavu suše na Slovenskem v 20. stoletju in posledično, kako se je spreminjala komunikacija o njej v obravnavanem obdobju. Osredotočili smo se na primere suš, ki so bile v letih 1921, 1939, 1950, 1952, 1962 in 1983, torej v času, ko je večina slovenskega etničnega ozemlja spadala v okvir jugoslovanske države. Pri tem smo pozornost posvetili vprašanjem, kako so bile opisane sušne razmere in visoke temperature ozračja ter kakšni so bili negativni vplivi naravne nesreče na življenje ljudi. Ugotovitve smo povezali s teoretičnimi principi komuniciranja naravnih nesreč in ekstremnih dogodkov. Analizo umeščamo v kontekst okoljske zgodovine, zato smo uvodoma podali krajši historični pregled pojavnosti in pogostosti suš po svetu, njihovih posledic za človeštvo ter načina komunikacije naravnih nesreč.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.ff.6.2025.4](https://doi.org/10.18690/um.ff.6.2025.4)

ISBN
978-961-299-008-4

Ključne besede:
suša,
vročina,
komuniciranje naravnih
nesreč,
Slovenija,
20. stoletje

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.ff.6.2025.4](https://doi.org/10.18690/um.ff.6.2025.4)

ISBN
978-961-299-008-4

Keywords:
drought,
heat,
natural disaster
communication,
Slovenia,
20th century

COMMUNICATING SELECTED CASES OF DROUGHT IN THE SLOVENIAN LANDS IN THE 20TH CENTURY

JANEZ OSOJNIK, DARKO FRIŠ, MATEJA MATJAŠIČ FRIŠ,

DAVID HAZEMALI

University of Maribor, Faculty of Arts, Maribor, Slovenia
janez.osojnik1@um.si, darko.fris@um.si, mateja.matjasic-fris@um.si,
david.hazemali@um.si

This paper aims to present, through selected examples, the level of attention Slovenian newspapers devoted to the phenomenon of droughts in the Slovenian Lands during the 20th century, and, consequently, how the communication of these events evolved over time. The study focuses on drought events that occurred in 1921, 1939, 1950, 1952, 1962, and 1983, a period when most of the Slovenian ethnic territory was part of the Yugoslav state. Particular attention is given to the ways drought conditions and high air temperatures were described, as well as to the consequences of these natural disasters for human life that were emphasized. The findings are linked to theoretical principles concerning the communication of natural disasters and extreme events. The analysis is placed within the context of environmental history; therefore, a brief historical overview of the occurrence and frequency of droughts worldwide, their impacts on humanity, and the communication of natural disasters is provided at the beginning.

University of Maribor Press

1 Uvod

Suša ima kot ekstremni vremenski pojav pomembno vlogo pri oblikovanju človekovega življenja, okolja, gospodarstva in družbenih struktur. Njene posledice niso omejene le na materialno škodo, temveč lahko vplivajo tudi na blaginjo družbe, politično stabilnost in kulturo (Kennett et al., 2022, Davis, 2001; Barriopedro et al., 2012). Zaradi antropogeno pospešenih podnebnih sprememb postajajo suše vse pogostejše in intenzivnejše, zato razumevanje zgodovinskih suš omogoča vpogled v dolgotrajne procese prilagajanja, ranljivosti in odpornosti družb na ta pojav (Dai, 2011a). Pri tem ni pomembno zgolj dokumentiranje meteoroloških značilnosti suš, temveč tudi način, kako so bile te nesreče komunicirane in interpretirane v javnem prostoru. Mediji imajo pomembno, če ne celo ključno vlogo pri oblikovanju kolektivnega spomina, vzpostavljanju vzročno-posledičnih razlag in usmerjanju odzivov na krizne razmere. Skozi izbiro tem, oblikovanje jezikovnih in čustvenih okvirjev ter vzpostavljanje narativov soustvarjajo način, kako družba dojema naravne nesreče (Ewart & McLean, 2019).

Namen tega prispevka je na podlagi izbranih primerov suš na območju slovenskega etničnega ozemlja v 20. stoletju raziskati njihove posledice ter analizirati, kako so bile te suše dokumentirane in reprezentirane v slovenskem časopisju. V ospredju je vprašanje medijskega komuniciranja suš, in sicer kako so novinarji in uredništva opisovali sušne razmere, katere posledice so izpostavljali, kakšen čustveni naboj (če sploh) so vnašali v poročanje in kako se je to spreminjalo skozi čas. Analizo umeščamo v kontekst okoljske zgodovine in študij komunikacije naravnih nesreč, saj želimo preseči zgolj faktografski prikaz pojavljanja suš in pokazati, da so bile suše v medijih predstavljene kot pojav z raznolikimi družbenimi in okoljskimi posledicami. S pričujočim prispevkom želimo tako analizirati pojavnost in posledice izbranih sušnih dogodkov na Slovenskem, preučiti njihovo medijsko reprezentacijo in širše družbene konotacije ter prispevati k razvoju okoljske zgodovine in študij komunikacij naravnih nesreč v slovenskem prostoru.

Raziskava se osredotoča na obdobji obeh jugoslovanskih državnih tvorb: najprej Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev oziroma po letu 1929 Kraljevine Jugoslavije (1918–1941) in nato Federativne ljudske republike Jugoslavije (1945–1963) oziroma po letu 1963 Socialistične federativne republike Jugoslavije. V empiričnem delu smo pod drobnogled vzeli šest primerov suš, ki so bile v letih 1921, 1939, 1950, 1952, 1962 in 1983. V ozir smo vzeli poročanje o njih v takratnem osrednjem slovenskem

časopisju. V letu 1921 sta bila to časnika *Slovenec* in *Slovenski narod*, leta 1939 pa je bilo namesto slednjega upoštevano *Jutro*. Za leti 1950 in 1952 smo preučili še pisanje časnikov *Slovenski poročevalec* in *Ljudska pravica* (ta je sicer leta 1952 izhajala le enkrat tedensko). Po njuni združitvi v časnik *Delo* konec 50. let 20. stoletja smo upoštevali poročanje tega o sušah leta 1962 in 1983, ob njem pa še pisanje časnika *Večer*. Ti časniki omogočajo vpogled v različne politične, ideološke in družbene kontekste poročanja, saj so v različnih obdobjih zastopali različne svetovnonazorske usmeritve.

V prvem vsebinskem delu, ki sledi uvodu, smo predstavili stanje raziskav s področja okoljske zgodovine s poudarkom na raziskavah primerov suš po svetu in na Slovenskem, ter študije medijskega poročanja o naravnih nesrečah. Drugi vsebinski del je posvečen zgodovinskemu pregledu pojavnosti suš na Slovenskem. Tretji del je namenjen empirični analizi izbranih primerov suš in njihove reprezentacije v časnikih; v sklepu pa smo strnili ključne ugotovitve, pri čemer smo izpostavili povezave med izbranimi primeri poročanja in teoretičnimi koncepti komunikacije naravnih nesreč, ter nakazali možnosti za izboljšanje komuniciranja.

2 Stanje raziskav

Nedavne raziskave poudarjajo vse večji pomen okoljske zgodovine pri obravnavi sodobnih okoljskih izzivov. Kanazawa (2017) izpostavlja, da je pri proučevanju okoljskih pojavov, za katere ni enotnega soglasja o vzrokih in rešitvah, koristno združevati kvantitativne in kvalitativne raziskovalne metode. Van Eeden (2011) zagovarja transdisciplinarni raziskovalni pristop, ki omogoča preseganje metodoloških in epistemoloških ovir v raziskavah na področju okoljske zgodovine. Izdebski idr. (2022) opozarjajo na pomen vključevanja paleoznanstvenih podatkov v zgodovino pisje, kar razširja nabor virov in na novo opredeljuje omenjeno področje. Walsh idr. (2021) uvajajo relacijsko paradigmo, ki spodbuja razumevanje prepletenosti človeških in nečloveških sistemov. Podobno Stefanelli idr. (2020) poudarjajo pomen okoljskega usposabljanja ter predlagajo raziskovalno agendo za razvoj učinkovitih upravljaljskih praks. Naštete študije potrjujejo, da je okoljska zgodovina zaradi svojih interdisciplinarnih pristopov in tematskih poudarkov – kot so odnosi med človekom in naravo, podnebne spremembe ter trajnostnost – pomembna za razumevanje sodobnih okoljskih vprašanj.

Posebej velja izpostaviti raziskavo, ki so jo izvedli Ljungqvist, Seim in Huhtamaa (2021). V njej so analizirali 165 študij, ki so izšle med letoma 2000 in 2019 ter so naslavljale tematike okoljske zgodovine. Kronološko so obravnavale obdobje približno med letoma 700 in 1815. Avtorji so posvetili pozornost vprašanju, kakšna je v študijah korelacija med podnebnimi značilnostmi oziroma podnebjem in družbo. Ugotovili so, da obstajajo prepričljive povezave med podnebjem in vplivi "prvega" (vpliv na kmetijske pridelke in živinorejo), "drugega" (vpliv na dostopnost in ceno hrane, bolezni živali, epidemije in pandemije) ter nekaterimi vplivi "tretjega" reda (lakota, zdravje ljudi in demografski trendi). Nasprotno pa so vzročno-posledične povezave med podnebjem in drugimi vidiki "tretjega" reda (vpliv na gospodarske in politične razmere oziroma spremembe, migracije in oborožene spopade) manj prepričljivo pojasnjene, saj študije večkrat ne upoštevajo drugih dejavnikov (ali pa jih v premajhni meri), ki so prav tako pomembni za razumevanje določenih dogodkov in procesov v preteklosti. Prav tako je vidna pomanjkljivost korelacije med podnebjem in vplivi "četrtega" reda (kulturni, znanstveni, umetniški in verski odzivi na dogodke, lov na grešne kozle, kot npr. čarovništvo, interpretacija dogodkov ter spomin nanje).

Številne študije se osredotočajo na sušo kot enega najbolj perečih in večplastnih okoljskih pojavov. Dai in Zhao (2017) opozarjata, da so zgodovinske ocene suš precej negotove, ker raziskovalci uporabljajo različne podatke in različne načine izračuna kazalnikov, kot je Palmerjev indeks suše, ki meri sušnost območja na podlagi podatkov o padavinah, temperaturi in sposobnosti tal za zadrževanje vlage. Sheffield idr. (2012) so z uporabo naravoslovnih modelov izhlapevanja pokazali, da suše na svetovni ravni v zadnjih 60 letih niso postale pogostejše, s čimer so izpodbijali trditev, da se suše globalno povečujejo. Po drugi strani pa številne študije, vključno z deli Daija (2011b, 2013) ter Zhaoa in Daija (2015), dokazujejo obsežne sušne trende, povezane z globalnim segrevanjem, pri čemer napovedujejo pogostejše in hujše suše v prihodnosti. Študije, ki se geografsko osredotočajo zgolj na določene dele sveta, npr. regije ali države, potrjujejo to sliko: Barriopedro idr. (2012) analizirajo uničujočo sušo na Kitajskem v letih 2009–2010, ki jo povezujejo z El Niňom in Arktično oscilacijo, Cook idr. (2014) in Williams idr. (2015) pa pišejo o stopnjujočih se sušah v Sredozemlju in Kaliforniji, pri čemer človekov vpliv bistveno prispeva k njihovi intenzivnosti. Prudhomme idr. (2014) na podlagi globalnega večmodelnega pristopa prepoznavajo prihodnje "vroče točke" hidroloških suš (npr. Južna Amerika, Južna Evropa), vendar opozarjajo na visoko stopnjo negotovosti, povezano z zasnovo hidroloških modelov.

Če se osredotočimo na pojavnost suš na Slovenskem v preteklosti, ugotavljamo, da ni nobenega dela, ki bi jih poglobljeno oziroma vsaj pregledno obravnavalo na znanstveni ravni. Krajši pregled suš do leta 1983 ponuja Natek (1984a, 173–175), Trontelj (1997) pa do leta 1997; slednji pozornost nameni še poplavam, neurjem, viharjem, toči, snežnim plazovom, pozebam in visokemu snegu. Ogrin (2003) v svojem članku, predvsem na podlagi pisanja kronik predstavi krajši pregled suhih (in tudi mokrih) let v Submediteranski Sloveniji, tj. v njenem nižjem jugozahodnem delu, od 14. do sredine 19. stoletja. Nastavke za historično obravnavo določenih suš na Slovenskem predstavlja zbornik povzetkov znanstvenega simpozija, ki je potekal novembra 2024 v Ljubljani (*Suše v zgodovini in njihov vpliv na okolje, družbo in prebivalstvo: zbornik povzetkov*, 2024). Vezovnik (2020) v svojem diplomskem delu analizira pojavnost suš na območju današnje Republike Slovenije med letoma 1940 in 1950, Orožen Adamič (1989) sušo in njene posledice v Sloveniji in Jugoslaviji obravnava le površno, medtem ko Žiberna (2024) posveča pozornost spremembam vodne bilance v Sloveniji med letoma 1961 in 2024. Pregled in analizo največjih hidroloških suš v Sloveniji so pripravili Cunja, Kobold in Šraj (2019), krajši pregled kmetijske suše v Sloveniji v 21. stoletju s posebnim poudarkom na tisti leta 2017 pa sta obravnavala Sušnik in Gregorič (2017). Sredi 80. let 20. stoletja je o problematiki ogroženosti Slovenije zaradi suše pisal Natek (1983 in 1984b). Nekatera dela obravnavajo posamezne primere suš. Natek (1984a) v že omenjenem delu v glavnem posveti pozornost različnim vidikom suše leta 1983, in sicer njenim meteorološkim značilnostim, hidrološkim značilnostim, posledicam suše v kmetijstvu, oskrbi z vodo in proizvodnji električne energije. V posebni študiji (Natek, 1996) obravnava primerjalni vidik suš v letih 1983, 1992 in 1993. Zadnja od teh je bila deležna obravnave v posebni študiji (Kolbezen idr., 1994) in krajšem članku (Zupančič, 1994). Manj obsežno so obravnavani nekateri vidiki drugih suš: tistih leta 1988 (Perko, 1988; Čeplak, 1989), 1994 (Žust & Sušnik, 1995), 2000 v severovzhodni Sloveniji (Žiberna, 2000/2001; Štraus, 2002), 2001 (Matajc, 2002), 2003 (Kobold & Sušnik, 2003; Sušnik, 2003/2004; Ceglar & Kajfež-Bogataj, 2008, 419–422), 2011 (Sušnik, 2012), 2012 (Predin, 2012; Pavlič, 2013) in 2013 (Sušnik idr., 2013). Novejša dela obravnavajo kronološko gledano mlajše suše. Razvidno je, da so bile te pogostejše kot v preteklosti – oziroma bolje rečeno, med letoma 2020 in 2022 so se pojavljale vsako leto (Kobold & Strojani, 2021; Sušnik, 2021; Žun, 2022; Frantar, 2023a; Frantar, 2023b; Sušnik, 2023). Vprašanju kmetijske suše in namakanja v Sloveniji sta se v dveh člankih v 90. letih 20. stoletja posvetila Matajc (1991) in Maticič (1994). Zlasti hidrološki suši kot posledici podnebnih sprememb so pozornost posvetili Kajfež-Bogataj in Bergant (2005), Kobold (2009) ter Bergant in

Cegnar (2010). Hozjan (2015) je obravnavala vpliv podnebnih sprememb na pojavnost naravnih nesreč po statističnih regijah v Sloveniji med letoma 2000 in 2015. Prikaz stanja raziskav tako potrjuje, da ne obstaja nobeno delo, ki bi sistematično obravnavalo suše na Slovenskem v zgodovinski perspektivi, kaj šele takšno, ki bi obravnavalo komunikacijo preteklih suš na slovenskem etničnem ozemlju v 20. stoletju.

3 Zgodovinski pregled pojavnosti suš in njihovih posledic za človeštvo

Suša kot naravni pojav spremlja človeštvo vsaj že od nastanka prvih civilizacij. Njena pojavnost je bila skozi zgodovino neenakomerno razporejena, njeni učinki pa pogosto pogubni – od negativnih posledic v kmetijstvu do politične destabilizacije in migracij. Analiza preteklih suš ponuja pomemben vpogled v dolgotrajne podnebne cikle in odzivnost človeških skupnosti na okoljske krize.

Eden najizrazitejših primerov suše v obdobju zgodnjih civilizacij je bil okoli leta 2200 pr. n. št. Trajal je več desetletij in pustil trajne posledice v Mezopotamiji, Egiptu in dolini reke Ind. Arheološki in paleopodnebni podatki kažejo, da je ta suša sovpadala z zlomom akadske države, egipčanskega Starega kraljestva in mestne kulture Harapa v Pandžabu. Ti dogodki razkrivajo, kako lahko podnebni pretresi sprožijo sistemske kolapse civilizacij (Weiss in Bradley, 2001, 609–610). Tudi propad civilizacij bronaste dobe okoli leta 1200 pr. n. št., kot sta bili Mikenska Grčija in Hetitsko kraljestvo, raziskovalci povezujejo s sušnim obdobjem, ki je trajalo več desetletij. Pomanjkanje padavin je oslabilo agrarne temelje teh kultur in sprožilo valove selitev in vojaških spopadov (Kaniewski idr., 2013). Podoben vpliv je razviden tudi onkraj Atlantika, v primeru majevske civilizacije, katere propad v 9. stoletju n. št. je povezan z več desetletji suš, čemur pritrjujejo podatki iz sedimentov in kraških jezer na polotoku Jukatan. Suša je povzročila motnje v prehrani ljudi, konflikte in množično opustitev mest (Kennett idr., 2022). V 19. stoletju je svet prizadela ena najhujših globalnih suš v moderni zgodovini. Med letoma 1876 in 1878 je kombinacija atmosfersko-oceanskega pojava El Niño in kolonialnih politik vodila do lakote in smrti več milijonov ljudi v Indiji, na Kitajskem, v Braziliji in delih Afrike. Ta primer ponazarja, kako so neustrezni politični odzivi na določeno krizo enako pomembni kot podnebni vzroki (Davis, 2001).

V sodobnejšem času velja izpostaviti t. i. "Dust Bowl" v ZDA v 30. letih 20. stoletja, ki je prizadel ameriške Velike ravnice. Netrajnostne kmetijske prakse so v kombinaciji s sušo povzročile uničujoče viharje prahu, izgubo obdelovalnih površin in množične migracije proti zahodu države (Worster, 2004). Drug izrazit primer novodobne naravne katastrofe je sušno obdobje v afriškem Sahelu, kjer je med letoma 1968 in 1985 zaradi ponavljajočih se suš umrlo več kot 100.000 ljudi, milijoni pa so migrirali. Pomanjkanje hrane, politična nestabilnost in mednarodni odziv so razkrili zapleteno prepletenost okoljskih in družbenih dejavnikov (Essoungou, 2013, 22–23). Tudi Kalifornija je v letih 2012–2017 doživela ekstremno sušo, ki je močno prizadela kmetijstvo in razkrila omejitve obstoječih sistemov za upravljanje z vodami. Raziskave ameriške NASE pripisujejo to sušo predvsem podnebnim spremembam, kar utruje pomembnost preteklih primerov za razumevanje sedanjosti (NASA, 2016).

Omenjeni primeri suš razkrivajo, kako lahko dolgotrajna sušna obdobja vodijo v množične migracije, družbene nemire in politične spremembe. Podobno opozarja tudi raziskava Prudhomme-a (2014) s sodelavci, ki napoveduje nastanek prihodnjih "vročih točk" in hidroloških suš v regijah, kot so Južna Amerika, Južna Evropa, jug Azije in zahod ZDA. Ob tem avtorji opozarjajo na precejšnjo negotovost, povezano z zanesljivostjo in kalibracijo hidroloških modelov. V regijskih analizah sta kot posebej ranljiva za prihodnje suše izpostavljena Kalifornija in Sredozemlje, pri čemer študija Cooka s sodelavci (2014) opozarja, da k pogostosti in intenzivnosti teh dogodkov pomembno prispevajo antropogeni vplivi, kot so emisije toplogrednih plinov in spremembe rabe tal. Zlasti v Sredozemlju lahko kombinacija višjih temperatur zraka, manjše količine padavin in povečane evapotranspiracije resno ogrozi kmetijstvo in vpliva na oskrbo z vodo.

4 Komuniciranje naravnih nesreč v medijih

Poročanje o naravnih nesrečah in ekstremnih dogodkih predstavlja kritično stičišče novinarstva, etike, politike in javne komunikacije. V času katastrof ima medijsko poročanje ključno vlogo pri obveščanju javnosti, oblikovanju odgovornosti oblasti, konstruiranju kolektivnega spomina in vplivanju na vedenjske odzive (Ewart & McLean, 2019). Vendar pa mediji niso nevtralni posredniki dejstev; njihove pripovedi so pogosto zaznamovane z vrednostnimi sodbami, čustvenimi dražljaji, političnimi usmeritvami in komercialnimi interesi. Te pripovedi ne oblikujejo le

načina, kako družbe razumejo in se odzovejo na nesreče, temveč tudi odražajo globlje strukturne dinamike v novinarstvu in družbi kot celoti.

Poročanje o nesrečah, tudi naravnih, je oblikovano s teoretičnimi načeli, ki vplivajo na to, o čem se poroča, kako se dogodek okvirja in kakšne so njegove posledice. Teorija medijskega okvirjanja določa, kako so nesreče konstruirane in interpretirane (Saldaña, 2022). Namesto nevtralnega poročanja novinarji pogosto izberejo določene vidike nesreče, ki jih poudarijo, s čimer aktivno oblikujejo javno razumevanje dogodka. V študiji o potresu v Čilu leta 2014 Saldaña (2022) pokaže, kako se naracije vladnih sredstev komuniciranja na eni strani in nevladnih medijev na drugi razlikujejo pri pripisovanju odgovornosti za posledice naravne nesreče. Vlada je promovirala zgodbo o uspešnem odzivu, medtem ko so protivladni mediji izpostavili pretekle spodrsiljaje vlade in uporabili nesrečo kot okvir za kritiko politične odgovornosti. Te izbire okvirjev niso naključne, temveč odražajo ideološka nagnjenja, institucionalne zvestobe in širšo politično klimo.

Selektivno okvirjanje se razteza tudi na sam značaj nesreč, ki so pogosto predstavljene kot naravni pojavi, ločeni od svojih družbeno-političnih kontekstov. Parida, Moses in Rahaman (2021) analizirajo poročanje o ciklonu Amphan, ki je leta 2020 prizadel Bangladeš. Ugotavljajo, da prikazovanje dogodka kot izključno naravno nesrečo preprečuje globljo razpravo o strukturnih ranljivostih. S poudarkom na reševalnih naporih in osebnih zgodbah mediji pogosto zanemarjajo razprave o neuspešni dolgoročni pripravljenosti na naravne nesreče. Tako je vsaka nesreča predstavljena kot osamljen incident, ne pa kot del trajajoče okoljske in politične krize.

Zaradi prizadevanj po čim večji popularnosti (branosti) mediji o naravnih nesrečah pogosto poročajo zelo senzacionalistično. Walters, Mair in Lim (2016) so v študiji o uničujočih požarih v Avstraliji leta 2013 ugotovili, da so mediji uporabljali naslove, iz katerih je razviden negativen vpliv naravne nesreče, po drugi strani pa so geografsko napačno opredeljevali področja, ki jih je ta zajela – oboje s ciljem dramatizacije dogodka. Takšno poročanje ne izkrivlja le dožemanja javnosti, temveč ima lahko tudi konkretne družbeno-ekonomske posledice, na primer škodo za turizem v prizadetih regijah. Zaradi konkurenčnosti mediji pogosto spodbujajo čustveno in dramatično pripoved, kar lahko ogrozi točnost poročanja in njegov kontekst. Kljub razširjeni uporabi čustvenih nagovorov v poročanju o naravnih nesrečah, njihovi učinki niso enoznačni. Matejova (2023) je analizirala okvirjanje treh

velikih okoljskih nesreč in ugotovila, da čustveni in okoljski okviri ne vodijo nujno do pričakovanih odzivov javnosti. Dokazuje namreč, da je vloga čustvenega okvirjanja močno odvisna od političnega, kulturnega in časovnega konteksta.

Etična vprašanja so osrednjega pomena pri razpravah o novinarstvu v času nesreč. Novinarji delujejo v razmerah nujnosti in negotovosti ter pogosto poročajo o globokem človeškem trpljenju. Zuliati (2024) v študiji o fotonovinarstvu v Indoneziji ugotavlja, da čeprav novinarji pogosto izkazujejo etično zavest, institucionalni pritiski in komercialni interesi mnogokrat dajejo prednost dramatičnosti pred dostojanstvom in empatijo.

Razvoj medijskih okolij dodatno zapleta poročanje o nesrečah. Yang in Zhang (2023) v analizi medijskega odziva na potres v kitajskem Ludingu leta 2022 opozarjata, da se v dobi družbenih omrežij brišejo meje med potrošniki in ustvarjalci novic, novinarji pa morajo krmariti po razdrobljenem informacijskem okolju in hkrati ohraniti avtoriteto in zaupanje. Nadaljujeta, da današnje poročanje o nesrečah pogosto ne uspe učinkovito usmerjati javne razprave, kar lahko vodi v zmedo, dezinformacije ali apatijo.

Širše posledice konstrukcije kriznih naracij so izjemnega pomena, saj ima novinarstvo temeljno vlogo pri oblikovanju javne zavesti. Če so krizne naracije oblikovane skrbno in z integriteto, lahko spodbujajo empatijo, solidarnost in informirano razpravo. Ko pa jih oblikujejo senzacionalizem, politična pristranskost ali komercialni interesi, lahko izkrivijo resničnost. Kashaka (2024) opozarja, da je v času naraščajoče polarizacije in razočaranja, odgovorno krizno poročanje ključnega pomena za ohranjanje javnega zaupanja in krepitev državljanske odpornosti.

5 Pregled pojavnosti suš na Slovenskem

Do 16. stoletja ni konkretnjših zapisov o suši na Slovenskem, z izjemo zapisa za leto 1324, ko naj bi suša zajela jugozahodni del območja današnje Republike Slovenije (Ogrin, 2003, 68). Natek (1984, 173) in Trontelj (1997, 120) omenjata večje suše, ki so bile v Evropi v srednjem veku, in sicer leta 638, 1000 in 1132, pri čemer pa ni jasno, ali so te zajele tudi slovenski etnični prostor. Morebitna izjema je zadnja, suša leta 1132, ko naj bi Drava in Mura imeli močno znižan vodostaj. Za obdobje med 16. in prvo polovico 19. stoletja je pregled sušnih obdobj, ki so zajela slovensko etnično ozemlje, in sicer njegov jugozahodni del, zbral Ogrin (2003, 66, 68–70).

Poleg posamičnih primerov omenja tudi tri obdobja, ko je bil ta pojav pogostejši: med letoma 1540 in 1562 se je zvrstilo šest sušnih let, med 1704 in 1748 jih je bilo devet, med 1802 in 1848 pa štirinajst. Treba je dodati, da je leta 1841 začela delovati meteorološka postaja v Trstu. Posledično je od takrat lažje ugotavljati pojavnost sušnih let zaradi obstoja konkretnih vremenskih podatkov. Nekatere primere sušnih let od začetka 18. stoletja do prve polovice 19. stoletja omenja tudi Trontelj (1997, 120). Del teh omemb se prekriva z Ogrinovimi, druge pa ne – pri slednjih ni vedno jasno, ali je dejansko šlo za sušo, saj Trontelj zanje navaja le, da so bila ta leta na spodnjem Štajerskem "izjemno vroča". Ne glede na to velja opozoriti na triletno sušo med letoma 1832 in 1835. Zlasti zima 1833/1834 je bila zelo topla in suha, takšna sta bila tudi pomlad in poletje. Natek (1984, 173) piše, da zaradi tega jara žita niso obrodila, obenem je primanjkovalo krme za živino. Zaradi usihanja potokov so se ustavili mlini, zaradi nizkih vodostajev rek, ki so bile pomembne za transport, pa moke niso mogli v zadostni meri priskrbeti iz hrvaškega etničnega ozemlja; posledično je je primanjkovalo. O veliki suši je pisal tudi Anton Krempl (1845) v svoji knjigi *Dogodivšine štajerske zemle* (s podnaslovom *S posebnim pogledom na Slovence*), ki predstavlja prvi obsežnejši poskus prikaza zgodovine Štajerske v slovenščini (Friš & Matjašič Friš, 2000). V šestem poglavju (*Obdelanje zemle, družbinsko ino hišno življenje*) je obravnaval večje naravne nesreče (sušo, točo, poplave in pozebe), ki so imele velike posledice za kmetijstvo in življenje ljudi na spodnjem Štajerskem. Zapisal je, da se je leta 1834 zemlja "tak globoko posušila, da je veliko drevja posehnilo, tudi tersja, zvirovčine ino studenci so persušli, travniki ino trate so podgorele, ino da je živina tak ne mela kaj jesti, so ludje vso drevje ino vinograde ogolili ino toto listje živini davali." Februarja 1835 je večja količina padavin začasno izboljšala razmere, vendar je že maja nastopilo sušno obdobje, kar je znova rezultiralo v manjši količini pridelka. Krempl omenja še hudo poletno sušo leta 1839, zaradi katere ni "skoro nikaka jarina, ne zeljad prirasla, vino je pa bilo prav dobro" (Krempl, 1845, 246–248).

V drugi polovici 19. stoletja je bilo na Slovenskem vzpostavljenih več meteoroloških postaj. Posledično je zaradi obstoja ustreznih podatkov lažje slediti pojavnosti vremenskih nevšečnosti, torej tudi suš. Leta 1851 so na Dunaju začeli sistematično organizirati meteorološka opazovanja z vzpostavitvijo Centralnega inštituta za meteorologijo in geomagnetizem. Istega leta sta že obstajali meteorološki postaji v Ljubljani in Postojni. Število takšnih postaj je do konca 19. stoletja naraslo na več kot 100 (*Spremljanje vremena in voda nekoč in danes*, 2023).

Henig Miščič (2024, 9) omenja, da so bile v drugi polovici 19. stoletja tri večje suše, in sicer v letih 1857, 1865 in 1890. V 20. stoletju se je število sušnih let povečalo, zlasti s približevanjem konca stoletja. Natek (1983, 173–175) v krajšem pregledu suš do leta 1983 zapiše, da so bila najbolj sušna leta na Slovenskem naslednja: 1917, 1921, 1939, 1942, 1943, 1946, 1950, 1952, 1962, 1973, 1979 in 1983. Trontelj (1997, 123–124) doda, da so bila med 1988 in 1997 vsa leta nadpovprečno topla, če ne že sušna. z izjemo leta 1996. Za 21. stoletje Rendla (2024) zapiše, da je bilo sedem kmetijskih suš (2000, 2001, 2003, 2006, 2012, 2013 in 2017), Kobold (2024, 23–24) pa v istem obdobju omenja tri večje hidrološke suše (2003, 2012 in 2022).

6 Izbrani primeri suš na Slovenskem v 20. stoletju in njihova komunikacija v slovenskem časopisju

6.1 Vremenske značilnosti obravnavanih sušnih let

Kot že zapisano, bomo v tem delu obravnavali suše, ki so slovensko etnično ozemlje prizadele leta 1921, 1939, 1950, 1952, 1962 in 1983. Dva primera sta iz obdobja t. i. "prve" Jugoslavije (Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev (Kraljevina SHS) oziroma Kraljevine Jugoslavije), štirje pa iz obdobja socialistične Jugoslavije. Vse primere lahko obravnavamo z določeno zgodovinsko distanco. Primere smo izbrali na podlagi literature, predstavljene v razdelku Stanje raziskav, zlasti del Nateka (1984a) in Trontlja (1997).

Natek (1984a, 174) je zapisal, da o suši leta 1921 časniki "zaradi razburkanih časov" niso poročali, kar ne drži. Glede na pisanje *Slovenca* lahko razberemo, da je bila tisto leto v več delih Kraljevine SHS že zima zelo suha, torej je padlo malo snega oziroma padavin nasploh. Temu je sledila suha pomlad. Nekaj dežja je nato padlo v maju in na začetku junija, vendar v premajhnih količinah, da bi omilil posledice preteklih mesecev.¹ Že na začetku poletja je nastopila huda vročina brez padavin. Takšno stanje je, če sodimo po ažurnosti objav o suši v časnikih *Slovenec* in *Slovenski narod*, trajalo do sredine avgusta. Najhuje je bila prizadeta Primorska, ki je takrat spadala pod Kraljevino Italijo, a suša je močno prizadela tudi druge slovenske pokrajine. Da je bil julij podpovprečno suh, kažejo tudi podatki meteoroloških meritev v Ljubljani in Celju. Precej suh je bil tudi september.²

¹ "Suša in njene posledice za živinorejo", *Slovenec*, 13. 8. 1921, str. 3.

² Podatke o temperaturi zraka in količini padavin je avtorjem posredovala Agencija Republike Slovenije za okolje.

Naslednje leto, ki smo ga vzeli pod drobnogled, je bilo leto 1939. Če je bil januar nadpovprečno moker, je bil februar zelo suh.³ V marcu ni padlo veliko dežja, suho pa je bilo zlasti v aprilu in prvi polovici maja. V drugi polovici tega meseca se je vreme povsem spremenilo, saj je padlo veliko padavin, kar je povzročilo poplave ob Muri, Pesnici, Dravinji in Krki (Natek, 1984a, 174). Glede na pisanje *Slovenca* in *Jutra* je vročina, ki jo je spremljala suša, nastopila julija. Trajala je do konca meseca, ponekod pa do začetka avgusta. O suši so poročali iz večjega dela območja takratne Dravske banovine, ki je obsegala slovensko ozemlje v okviru Kraljevine Jugoslavije.

Leta 1950 je poletna suša prizadela celotno jugoslovansko državo. V Ljudski republiki Sloveniji (LRS), kot se je uradno imenoval tisti del slovenskega etničnega ozemlja, ki je sodil v okvir Jugoslavije, je najbolj prizadela Primorsko, Belo Krajino in Dolenjsko. Posledice so bile najhujše na pridelku koruze in okopavin ter na količini travinja. Zlasti zadnje je imelo zelo negativne posledice za živinorejo – še hujše je preprečil poseg državnih oblasti (Natek, 1984a, 174). Da bi omilili vse bolj grozečo lakoto prebivalstva, so iz Beograda na ameriško zunanje ministrstvo poslali memorandum s prošnjo za pomoč v znesku 100 milijonov dolarjev, s katerim bi zadovoljili najnujnejše zahteve glede oskrbe s hrano. Poleg tega je država sprejela vrsto ukrepov, med njimi tudi Uredbo o prepovedi izvoza osnovnih prehrabnih izdelkov (žitarice, meso, mast itd.) (Čelig & Friš, 2024, 182–191). Slovensko časopisje – pod drobnogled smo vzeli *Slovenski poročevalec* in *Ljudsko pravico* – o tej suši z redkimi izjemami ni pisalo.

Že dve leti kasneje je nastopila nova močnejša suša. Kot piše Natek (1984a, 174), je bila že zima suha in hkrati mrzla, kar je močno poškodovalo jeseni posejano žito. Temu je sledila spomladanska suša, ki je najbolj prizadela Prekmurje in Dolenjsko, precej tudi Belo krajino. Med 19. in 22. majem je prišlo do močne ohladike s slano, razen v okraju Gorica in delu okraja Sežana. Pozeba je tako še dodatno prizadela kmetovalce. Nad 600–800 m nadmorske višine je zapadel sneg, ki se je obdržal nekaj dni.⁴ *Slovenski poročevalec* in *Ljudska pravica* omenjata pojavnost poletne suše v avgustu. Ta je najhujše prizadela Primorsko, Prekmurje in Belo krajino, torej tudi predele, ki jih je že predhodno doletela močnejša spomladanska suša.

³ "Posebnosti letošnje zime", *Jutra*, 12. 4. 1939, str. 5.

⁴ J. P., "Mraz in slana sta povzročila precej škode", *Slovenski poročevalec*, 22. 5. 1952, str. 6; "Škoda, ki sta jo povzročila slana in mraz, bomo lahko popravili", *Slovenski poročevalec*, 29. 5. 1952, str. 3.

Leta 1962 je bila zima – podobno kot v času večine že omenjenih suš – precej suha, tej pa je sledila pomlad z veliko padavinami. Poletna suša z zelo majhno količino padavin se je začela konec julija (če sodimo po članku *Dela*, se je v Slovenski Istri začela že prej, saj naj ne bi deževalo že od začetka tega meseca)⁵, trajala pa je do začetka septembra, ponekod celo do prve tretjine tega meseca. Znova je najhujše posledice pustila na Primorskem in v Beli krajini.

Na koncu tega razdelka je treba še nekaj besed nameniti vremenskim razmeram v večjem delu leta 1983. Njegov začetek je bil topel in suh, po 7. februarju pa se je ozračje močno ohladilo, veliko je bilo tudi snežnih padavin. Mraz je vztrajal 10 dni, nato so se temperature dvignile. Do 22. marca je vladalo zelo suho vreme. Do začetka aprila je padlo precej padavin, nato pa se je pojavila spomladanska suša. Najmočnejša je bila v severovzhodni Sloveniji. Začetek in konec maja sta bila hladna in deževna, ne pa tudi sredina meseca, ki je bila suha in zelo vroča, zlasti v vzhodni Sloveniji. Tudi začetek junija je bil zelo vroč. Sledil je deževen preostanek meseca. Poletna suša je nastopila julija, ki je bil zelo vroč, s padavinami v zadnjih dneh meseca pa se je suša z izjemo Primorske končala (Natek, 1984a, 175–178).

6.2 **Komunikacija vremenskih razmer in naravnih nesreč**

Slovenski časniki oziroma časopisi, ki smo jih vzeli v ozir, so precej več pisali o suši v poletnih mesecih kot pa spomladanskih. Poleg numeričnih podatkov o višini temperature zraka, včasih tudi o količini padavin (na primer ob poletnih nevihtah ali v primerih, ko so navedli, koliko manj padavin je padlo v določenem sušnem mesecu v primerjavi z dolgoletnim povprečjem), je poročanje večinoma omejeno na zaokrožena geografska (pokrajine, mesta ali kraji) ali upravna območja (okraji). Obravnavani časniki so poročali tudi o pojavu vročine in suše v drugih delih jugoslovanske države, Evropi in svetu, a zaradi konceptualnih omejitev tega prispevka o njih ne bomo pisali. Navedemo lahko le, da so bile besede, s katerimi so opisovali te suše, enake kot tiste, ki so bile uporabljene v primerih suš na Slovenskem in bodo predstavljene v nadaljevanju. Istočasno kot o sušah najdemo v časopisnih člankih poročila o toči in njenih posledicah. Nevihte s točo so namreč redne

⁵ M. F., "Suša v Istri in na Koprskem", *Dela*, 1. 9. 1962, str. 2.

spremljevalke sušnih obdobj. Bile so lokalne narave, a so pogosto povzročile materialno in gospodarsko škodo, kar je še poslabšalo razmere, zlasti v kmetijstvu.⁶

Da bi ugotovili, s kakšnimi besedami so v časnikih označevali sušo in visoke temperature ozračja, smo opravili korpusno analizo člankov. Najpogostejše – v vseh primerih z izjemo leta 1950 zaradi skopega poročanja časopisja – se pojavljata naslednji besedni zvezi: "huda vročina"⁷ in "velika vročina".⁸ Večkrat so izpostavljene zelo visoke, celo rekordne – bodisi na letni bodisi na več desetletni ali absolutni ravni – vrednosti izmerjenih temperatur.⁹ V letih 1939 in 1952 se pogosto pojavlja besedna zveza "huda suša".¹⁰ Ob primerih suš leta 1921 in 1939 se pojavljajo tudi naslednje besedne zveze: "neznosna vročina",¹¹ "neznosna suša",¹² "silna

⁶ "Iz Sinjega vrha se nam poroča", *Slovenec*, 26. 7. 1921, str. 3; "Stanje ozimnih in jarih sadežev", *Slovenec*, 9. 8. 1921, str. 4; "Toča na Kočevskem", *Jutro*, 16. 8. 1939, str. 5; "Hudo neurje s točo nad Loško dolino", *Slovenec*, 17. 8. 1939, str. 6; "Neurje na robu Slovenskih goric", *Jutro*, 19. 8. 1939, str. 3; "Neurje nad Kranjem", *Ljudska pravica*, 8. 7. 1950, str. 4; "Vihar odnašal strehe", *Večer*, 30. 7. 1962, str. 1; J. V., "Hudo neurje nad Celjem in okolico", *Večer*, 30. 7. 1962, str. 3; "Toča in suša 'obirata' pridelek", *Delo*, 26. 7. 1983, str. 1; Bojan Postružnik, "Ponekod je zmanjkalo raket", *Večer*, 26. 7. 1983, str. 16; Bojan Postružnik, "Ocene kažejo na katastrofo", *Večer*, 30. 7. 1983, str. 20.

⁷ "Iz Novega mesta", *Jutro*, 15. 7. 1939, str. 7; "Iz Celja", *Jutro*, 18. 7. 1939, str. 4; "Iz učiteljskega protialkoholnega tečaja", *Jutro*, 15. 7. 1939, str. 3; "Po hudi vročini nalivi", *Slovenec*, 26. 7. 1939, str. 7; "Dva velika gozdna požara", *Slovenec*, 11. 8. 1939, str. 7; "Črnomelj", *Delo*, 21. 8. 1962, str. 5; "Za vse nikoli ni prav", *Delo*, 20. 7. 1983, str. 1; "Dež je pregnal hudo vročino", *Delo*, 30. 7. 1983, str. 1; Žarko Hojnik, "Huda vročina je bila usodna za veliko število piščancev", *Delo*, 5. 8. 1983, str. 8; J. K., "Huda vročina usodna za piščance", *Večer*, 3. 8. 1983, str. 16.

⁸ "Velika vročina vlada v Mariboru", *Slovenec*, 14. 7. 1921, str. 3; Vročina pasjih dni!", *Slovenski narod*, 21. 7. 1921, str. 4; "Velika vročina vlada v Mariboru", *Slovenec*, 24. 7. 1921, str. 3; "Trst, 30. julija", *Slovenski narod*, 31. 7. 1921, str. 4; "Novice z Ruš", *Jutro*, 21. 7. 1939, str. 5; "Požar na Opčinah", *Jutro*, 23. 7. 1939, str. 8; "Nogomet v Murski Soboti", *Jutro*, 4. 8. 1939, str. 7; N. L., "Letošnja vročina in suša", *Delo*, 16. 8. 1962, str. 2.

⁹ "Silna vročina", *Slovenec*, 16. 7. 1921, str. 4; Vročina pasjih dni!", *Slovenski narod*, 21. 7. 1921, str. 4; "Vročina v Ljubljani", *Slovenski narod*, 27. 7. 1921, str. 3; "Silna vročina", *Slovenec*, 28. 7. 1921, str. 3; "Ljubljana, 29. julij", *Slovenski narod*, 30. 7. 1921, str. 3; "Ljubljana, 1. avgusta", *Slovenski narod*, 2. 8. 1921, str. 3; "Nad 5000 ljudi na Mariborskem otoku", *Slovenec*, 12. 7. 1939, str. 7; "Najbolj vroč dan letošnjega poletja", *Slovenec*, 22. 7. 1939, str. 7; "Višek letošnje vročine v Mariboru", *Jutro*, 23. 7. 1939, str. 7; "Iz Št. Lovrenca na Dolenjskem", *Slovenec*, 23. 7. 1939, str. 6; "Vročina narašča", *Slovenec*, 23. 7. 1939, str. 7; "Po hudi vročini nalivi", *Slovenec*, 26. 7. 1939, str. 7; "Silna vročina v Beli krajini", *Slovenec*, 1. 8. 1939, str. 6; V. Mahonin, "Vročina v Sloveniji", *Slovenski poročevalec*, 6. 7. 1950, str. 3; "Taka vročina še ni bila zabeležena v Sloveniji", *Ljudska pravica*, 8. 7. 1950, str. 4; N. L., "Letošnja vročina in suša", *Delo*, 16. 8. 1962, str. 2; "Neznosna vročina je zajela vso Slovenijo", *Delo*, 29. 7. 1983, str. 1; "Vročje, bolj vroče", *Večer*, 29. 7. 1983, str. 1.

¹⁰ "Betnavski studenec se dobro obnese", *Slovenec*, 22. 7. 1939, str. 7; "Zaradi suše zalivajo – slive", *Slovenec*, 25. 7. 1939, str. 7; "Krmne ne bo", *Jutro*, 4. 8. 1939, str. 4; "Neurje na robu Slovenskih goric", *Jutro*, 19. 8. 1939, str. 3; "Suša je v sezanskem okraju prizadejala po prvih podatkih okoli 230 milijonov dinarjev škode", *Slovenski poročevalec*, 23. 8. 1952, str. 1; "Suša in gosonice so uničile pridelek okoli vasi Gorjansko", *Slovenski poročevalec*, 24. 8. 1952, str. 3.

¹¹ "Velika suša na Goriškem", *Slovenec*, 16. 7. 1921, str. 4; "Celje", *Slovenec*, 30. 7. 1921, str. 3; "Nemška vas pri Ribnici", *Slovenec*, 31. 7. 1921, str. 3; "Pomanjkanje vode v Beogradu", *Jutro*, 23. 7. 1939, str. 2; "Za deco bi se morali bolj brigati", *Jutro*, 25. 7. 1970, str. 3; "O sv. Jakobu sneg", *Slovenec*, 27. 7. 1939, str. 6.

¹² "Stanje ozimnih in jarih sadežev", *Slovenec*, 9. 8. 1921, str. 4.

vročina",¹³ "silna suša",¹⁴ "velika suša",¹⁵ "velikanska suša",¹⁶ "kritična suša",¹⁷ "uničujoča suša",¹⁸ "tropska vročina" in "tropična vročina",¹⁹ dneve z visokimi temperaturami pa so pisci člankov označili s pridevnikom "pasji".²⁰ Pridevniki, s katerimi sta v časopisnih besedilih označeni suša in visoka temperatura zraka, bi lahko pri bralcih vzbudili določena čustva – zlasti empatijo do prizadetih, ki so trpeli zaradi posledic teh vremenskih pojavov. Raznolikost oznak za sušo in vročino je razvidnejša pri poročanju pred drugo svetovno vojno kot po njej. Po vojni so sušo označevali kot "neprijetno",²¹ "dolgo" in "dolgotrajno"²² – torej so v ozir vzeli dolžino njenega trajanja –, v dveh primerih so uporabili besedno zvezo "neznosna vročina",²³ v štirih pa so jo označili kot "pasjo".²⁴

Poleg naštetega so k še večjemu čustvenemu odzivu in spodbujanju empatije do ljudi, prizadetih v sušnih obdobjih, prispevale tudi primerjave ali večbesedne oznake suše in vročine, ki jih je bilo ponovno več v letih 1921 in 1939. Tako je npr. *Slovenec* leta 1921 zapisal, da sonce "žge [...] kot z iglami in suši zemljo in rastline",²⁵ *Slovenski narod* istega leta pa, da "po poljih in travnikih solnce kar žge",²⁶ da je zemlja "suha

¹³ "Silna vročina", *Slovenec*, 26. 7. 1921, str. 3; "Silna vročina", *Slovenec*, 28. 7. 1921, str. 3; "Nevaren požar", *Jutro*, 22. 7. 1939, str. 7; "Betnavski studenec se dobro obnese", *Slovenec*, 22. 7. 1939, str. 7; "Pomanjkanje vode v Beogradu", *Jutro*, 23. 7. 1939, str. 2; "Tretja žrtev Drave", *Jutro*, 23. 7. 1939, str. 4; "Obisk holandskih turistov", *Jutro*, 23. 7. 1939, str. 10; "Iz Št. Lovrenca na Dolenjskem", *Slovenec*, 23. 7. 1939, str. 6; "Sneg na Kamniškem sedlu", *Jutro*, 28. 7. 1939, str. 3; "Silna vročina v Beli krajini", *Slovenec*, 29. 7. 1939, str. 6.

¹⁴ "Živinski semenj v Mariboru", *Slovenec*, 12. 8. 1921, str. 3; "Novice z Ruš", *Jutro*, 21. 7. 1939, str. 5; "Nevaren požar", *Jutro*, 22. 7. 1939, str. 7.

¹⁵ "Velika suša na Goriškem", *Slovenec*, 16. 7. 1921, str. 4; "Trst, 30. julija", *Slovenski narod*, 31. 7. 1921, str. 4; "Požrtvovalni gasilci in malomarni gledalci", *Jutro*, 2. 8. 1939, str. 5; "Katastrofalen požar", *Slovenec*, 2. 8. 1939, str. 6.

¹⁶ "Velikanska suša", *Slovenec*, 9. 8. 1921, str. 3.

¹⁷ "Vročina", *Slovenski narod*, 28. 7. 1921, str. 4.

¹⁸ "Suša na Gorenjskem", *Slovenec*, 26. 7. 1921, str. 3.

¹⁹ "Škoda na poljih in travnikih", *Slovenski narod*, 30. 7. 1921, str. 3; "Gospodarske vesti", *Slovenski narod*, 3. 8. 1921, str. 3. S pridevnikom "tropska" so vročino označili tudi v *Delu* leta 1983. "Prijetna osvežitev tudi v škafu", *Delo*, 21. 7. 1983, str. 1; "Reke skoraj že usihajo, v polnilnici Radenske pa so podaljšali delavnik", *Delo*, 29. 7. 1983, str. 10; "Dež je pregnal hudo vročino", *Delo*, 30. 7. 1983, str. 1.

²⁰ "Vročina pasjih dni!", *Slovenski narod*, 21. 7. 1921, str. 4; "Sneg v pasjih dneh", *Jutro*, 27. 7. 1939, str. 5.

²¹ "Dež v Sloveniji in Hrvatski", *Slovenski poročevalec*, 30. 8. 1952, str. 3.

²² "V stiski in boju za vsako bilko", *Slovenski poročevalec*, 19. 8. 1952, str. 1; "Zaradi vročine in suše vse več škode", *Delo*, 28. 7. 1983, str. 6; J. Slodnjak, "Gasilci vozijo vodo", *Večer*, 5. 5. 1983, str. 9; J. Pojbič, "Suša grozi ribam", *Večer*, 28. 7. 1983, str. 8; SzP, "Koruzo bodo kosili", *Večer*, 28. 7. 1983, str. 16. Treba je dodati, da so v časniku *Jutro* ob poročanju o suši leta 1939 prav tako v treh primerih uporabili besedno zvezo "dolga suša", v enem pa "dolgotrajna suša". "Po dolgi suši dež in sneg", *Jutro*, 19. 4. 1939, str. 3; "Dež po dolgi suši", *Jutro*, 26. 7. 1939, str. 3; "Nabiranje malin po kočevskih gozdovih", *Jutro*, 23. 8. 1939, str. 4.

²³ "Zaradi vročine in suše vse več škode", *Delo*, 28. 7. 1983, str. 6; "Neznosna vročina je zajela vso Slovenijo", *Delo*, 29. 7. 1983, str. 1.

²⁴ "Plaža na Savinji", *Večer*, 14. 8. 1962, str. 4; "Sredi poletja...", *Večer*, 18. 7. 1983, str. 2; jv, "V pasji vročini o ogrevanju", *Večer*, 29. 7. 1983, str. 9; kg, "Koliko vode je steklo", *Večer*, 3. 8. 1983, str. 8.

²⁵ "Gospodarski položaj vsled suše", *Slovenec*, 11. 8. 1921, str. 3.

²⁶ "Škoda na poljih in travnikih", *Slovenski narod*, 30. 7. 1921, str. 3.

kot goba",²⁷ vročina pa naj bi prišla z "vsemi katastrofalnimi posledicami",²⁸ pri čemer je bila mišljena tudi suša. Nekaj primerov takšnih opisov je vidnih tudi pri kasnejših sušah. Tako je novinar *Večera* leta 1983 zapisal, da je v Mariboru "kot v krušni peči",²⁹ novinar *Dela*, da huda vročina "nam suši polja in pije pitno vodo",³⁰ v drugem primeru pri istem časniku pa, da "sonce [...] neusmiljeno žge".³¹ Pri istem časniku so bili 21 let prej prav tako slikoviti, in sicer da "zevajoča razpokana zemlja [...] kliče po dežju",³² poveden pa je tudi citat nekega kmeta, ki je dejal naslednje: "Pritisnila je taka suša, da bi še zemlja gorela".³³ Vsaj nekateri od teh opisov želijo izpostaviti senzacionalen vidik suše in vročine. Avtorji člankov so pogosto posegali po metaforah, ki so bile blizu vsakdanjim izkušnjam ali so povzemali slikovite izjave pričevalcev. Naravno ujmo so tako predstavljali s premišljeno stopnjevanimi opisi ter poudarjali njene socialno-ekonomske posledice.

V vseh obravnavanih primerih suš so pisci člankov pogled obrnili v preteklost. Konkretno primere in posledice teh so predstavili kot nekaj, kar se dogaja redko oziroma da se še živeči ljudje ne spominjajo, da bi jih kadar koli prej doživeli. Iz spodnje tabele je to jasno razvidno.

Posebej velja komentirati pisanje *Slovenskega poročevalca* leta 1952, kjer se je avtor dveh člankov spraševal o večji pogostosti suš oziroma nasploh o vremenskih spremembah v tistem času. V enem izmed člankov je zapisal, da so "znanstveniki" neenotni o razlogih za to. Pri tem ni navedel podnebnih sprememb kot možnega razloga.³⁴ V drugem članku pa je nasprotno sam zanikal, da bi bile podnebne spremembe krive za pojavnost več sušnih let v kratkem časovnem obdobju. Menil je namreč, da vremenski odkloni nastopajo skupinsko, ob tem pa dodal, da je bilo obdobje 1931–1940 izrazito mokro, naslednje desetletje pa zelo suho. Kljub zanikanju podnebnih sprememb je zanimivo že to, da je avtor sploh nakazal na njihovo možnost.³⁵ Leta 1938 je namreč inženir Guy Stewart Callendar objavil študijo, v kateri je povezoval naraščanje temperature ozračja s povečanjem emisij ogljikovega dioksida, krivdo za to pa pripisal človeškemu ravnanju (Hulme, 2010, 313).

²⁷ "Na ljubljanskem barju je zemlja suha kot goba", *Slovenski narod*, 30. 7. 1921, str. 3.

²⁸ "Ljubljana, 1. avgusta", *Slovenski narod*, 2. 8. 1921, str. 3.

²⁹ bs, "Kot v krušni peči", *Večer*, 29. 7. 1983, str. 8.

³⁰ "Za vse nikoli ni prav", *Delo*, 20. 7. 1983, str. 1.

³¹ "Izsušena zemlja na Obali", *Delo*, 27. 7. 1983, str. 1.

³² jp, "Hude posledice suše na Goriškem", *Delo*, 10. 8. 1962, str. 4.

³³ jp, "Vse senožeti so pokosili", *Delo*, 14. 8. 1962, str. 4.

³⁴ B. B., "Ali se Južni Evropi res obetajo časi s tropskim podnebjem?", *Slovenski poročevalec*, 25. 8. 1952, str. 3.

³⁵ Vital Maholin, "Zakaj so zadnja leta sušna?", *Slovenski poročevalec*, 17. 8. 1952, str. 3.

Tabela 1: Primerjava obravnavanih primerov suš in velike vročine z drugimi izkušnjami teh pojavov v preteklosti

Časnik in leto	Primerjava s preteklostjo bodisi v obliki dobesednega navedka bodisi povzetka opisa
<i>Slovenec</i> , 1921	Na Goriškem je "silna suša, kakršne ljudje že davno ne pomnijo." ³⁶
<i>Jutro</i> , 1921	Prebivalci Kranjske se spominjajo, da je bila 17 let nazaj nazadnje tako velika suša. ³⁷
<i>Slovenec</i> , 1939	"[...] vročina v Mariboru, kakor jo le redki pomnijo." ³⁸
<i>Slovenec</i> , 1939	"Take hude vročine ljudje na deželi že kmalu ne pomnijo." ³⁹
<i>Slovenec</i> , 1939	"Tolikšne vročine, kot je žarela omenjenega dne, ljudje ne pomnijo." ⁴⁰
<i>Jutro</i> , 1939	"Takšne vročine v Mariboru že dolgo vrsto let ne pomnimo." ⁴¹
<i>Ljudska pravica</i> , 1950	"Taka vročina še ni bila zabeležena v Sloveniji!" ⁴²
<i>Slovenski poročevalec</i> , 1950	Temperature so v Ljubljani pet dni zapored dosegle ali presegle 35 °C, česar pred tem v Ljubljani še ni bilo. ⁴³
<i>Ljudska pravica</i> , 1952	Suša je večja kot leta 1950, a je bila škoda manjša zaradi boljše pripravljenosti države. ⁴⁴
<i>Slovenski poročevalec</i> , 1952	"[...] niti najstarejši ljudje ne pomnijo, da bi bilo vreme kmetovalcem tako neugodno kakor zadnja leta!" ⁴⁵
<i>Slovenski poročevalec</i> , 1952	Sušna leta v obdobju 1941–1950 niso posledica podnebnih sprememb, temveč gre "le za normalne pojave v dolgi opazovani dobi." ⁴⁶
<i>Slovenski poročevalec</i> , 1952	Prebivalci raznih delov sveta se ne spominjajo takih razsežnosti vremenskih sprememb v preteklosti. Avtor je mdr. navedel krčenje ledenikov, dvig zimskih temperatur na Grenlandiji za 5–6 °C in da na Finskem žito zori dva do tri tedne prej kot pred 100 leti. Globalno segrevanje ni navedeno med možnimi razlogi za te spremembe. ⁴⁷
<i>Večer</i> , 1962	Poročanje o nenavadnih vremenskih dogodkih na območju jugoslovanske države v preteklosti, kot npr. sneg konec avgusta v Sarajevu leta 1777. ⁴⁸
<i>Delo</i> , 1983	V Socialistični republiki Sloveniji je suša, "ki je že dolgo ne pomnijo." ⁴⁹
<i>Delo</i> , 1983	"Kmetje na slovenski obali že 70 let ne pomnijo tako sušnega junija in julija." ⁵⁰
<i>Večer</i> , 1983	Prebivalec Selc v Slovenskih goricah je dejal, da "že dolgo ne pomnijo takšne spomladanske suše" v teh krajih. ⁵¹

³⁶ "Velika suša na Goriškem", *Slovenec*, 16. 7. 1921, str. 4.

³⁷ "Vročina in suša", *Slovenski narod*, 3. 8. 1921, str. 3.

³⁸ "Najbolj vroč dan letošnjega poletja", *Slovenec*, 22. 7. 1939, str. 7.

³⁹ "Po velikih povodnih suša", *Slovenec*, 23. 7. 1939, str. 6.

⁴⁰ "Silna vročina v Beli krajini", *Slovenec*, 29. 7. 1939, str. 6.

⁴¹ "Višek letošnje vročine v Mariboru", *Jutro*, 23. 7. 1939, str. 7.

⁴² "Taka vročina še ni bila zabeležena v Sloveniji", *Ljudska pravica*, 8. 7. 1950, str. 4.

⁴³ V. Mahonin, "Vročina v Sloveniji", *Slovenski poročevalec*, 6. 7. 1950, str. 3.

⁴⁴ M. P., "Organizacija pomoči prizadetim po suši", *Ljudska pravica*, 23. 8. 1952, str. 1.

⁴⁵ Vital Maholin, "Zakaj so zadnja leta sušna?", *Slovenski poročevalec*, 17. 8. 1952, str. 3.

⁴⁶ Vital Maholin, "Zakaj so zadnja leta sušna?", *Slovenski poročevalec*, 17. 8. 1952, str. 3.

⁴⁷ B. B., "Ali se Južni Evropi res obetajo časi s tropskim podnebjem?", *Slovenski poročevalec*, 25. 8. 1952, str. 3.

⁴⁸ "Jagode v decembru, led v avgustu", *Večer*, 25. 7. 1962, str. 3.

⁴⁹ "Pitna voda po kapljicah", *Delo*, 19. 7. 1983, str. 1.

⁵⁰ "Izsušena zemlja na Obali", *Delo*, 27. 7. 1983, str. 1.

⁵¹ J. Slodnjak, "Gasilci vozijo vodo", *Večer*, 5. 5. 1983, str. 9.

6.3 Vpliv suš na kmetijstvo in na stanje voda

V obravnavanih časnikih je ob poročanju o negativnih posledicah suše in vročine največ pozornosti namenjene njihovem vplivu na kmetijstvo, predvsem na rast posevkov in na travnate površine, kar je močno vplivalo na živinorejo. V primerih spomladanskih suš se je to kazalo v časovnem zamiku obdelave polj, rastline, ki so bile posejane (npr. žito, ki je bilo posejano jeseni)⁵², pa niso dobro uspevale. Spomladanske suše so vplivale tudi na manjšo količino pokošenega sena.⁵³ Poletne suše so v največji meri vplivale na slabši pridelek krompirja, koruze in fižola. Med izpostavljenimi primeri se omenja še razna zelenjava, včasih tudi sadje, ki je zaradi suše odpadalo z dreves, in manjša količina pridelanega hmelja v Savinjski dolini.⁵⁴ Izjemo bi lahko predstavljalo leto 1950, ko s poročanja časopisja lahko razberemo le, da je suša prizadela njive in vrtove.⁵⁵ V primerih suš v letih 1921 in 1939 je izpostavljeno, da je manjši pridelek zelenjave in drugih vrtnin povzročil primanjkljaj njihove ponudbe v mestih in porast njihovih cen.⁵⁶ V obravnavanih primerih suš po drugi svetovni vojne tega ni mogoče zaznati. So pa ponekod že leta 1962 začeli vpeljevati namakalne sisteme, ki so predstavljali rešitev za ublažitev posledic suše.⁵⁷ Ne glede na pozitiven učinek namakalnih sistemov v sušnih letih, je bilo dobrih 20 let kasneje v jugoslovanski državi tovrstnih rešitev očitno malo. Avtor članka v *Večeru* je leta 1983 menil, da bi se jugoslovanska država lažje spopadala s posledicami

⁵² V letu 1939 so na slabši pridelek žita vplivale tudi majske poplave.

⁵³ "Vremenski režim 40 mučenikov", *Slovenec*, 18. 4. 1939, str. 6; "Položaj okoliškega kmeta", *Slovenec*, 22. 4. 1939, str. 11; "Prvi dež po dolgotrajni suši v Beli krajini", *Slovenski poročevalec*, 15. 5. 1952, str. 4; "Kljub suši je v Sloveniji opravljene 95 odstotkov pomladanske setve", *Slovenski poročevalec*, 20. 5. 1952, str. 3; "Suša v Pomurju bi bila nevarna za poljščine", *Delo*, 5. 5. 1983, str. 1; mm, "Suša grozi posevkom", *Večer*, 7. 5. 1983, str. 8.

⁵⁴ "Preveč suše", *Slovenski narod*, 24. 7. 1921, str. 5; "Suša na Gorenjskem", *Slovenec*, 26. 7. 1921, str. 3; "Posledice suše", *Slovenski narod*, 29. 7. 1921, str. 3; "Škoda na poljih in travnikih", *Slovenski narod*, 30. 7. 1921, str. 3; "Ljubljana, 29. julij", *Slovenski narod*, 30. 7. 1921, str. 3; "Suša", *Slovenec*, 5. 8. 1921, str. 3; "Posledice suše na Štajerskem", *Slovenski narod*, 6. 8. 1921, str. 3; "Stanje ozimnih in jarih sadežev", *Slovenec*, 9. 8. 1921, str. 4; J. K., "Iz D. M. v Polju", *Slovenec*, 10. 8. 1921, str. 3; "Gospodarski položaj vsled suše", *Slovenec*, 11. 8. 1921, str. 3; "S Posavja pri Ljubljani", *Slovenec*, 11. 9. 1921, str. 3; "Novice z Ruš", *Jutro*, 21. 7. 1939, str. 5; "Suša hudo pritiska", *Jutro*, 23. 7. 1939, str. 7; "Suša uničuje Dolenjcu letino", *Jutro*, 12. 8. 1939, str. 3; "Posledice letošnje suše so precej občutne – preskrba delovnega ljudstva pa je zagotovljena", *Slovenski poročevalec*, 14. 8. 1952, str. 3; "Kljub suši ni večjih težav v preskrbi z vrtninami in sadjem", *Slovenski poročevalec*, 17. 8. 1952, str. 3; "Kako bomo rešili živino pred posledicami suše", *Slovenski poročevalec*, 20. 8. 1952, str. 1; M. P., "Organizacija pomoči prizadetim po suši", *Ljudska pravica*, 23. 8. 1952, str. 1–2; "Suša je v sežanskem okraju prizadejala po prvih podatkih okoli 230 milijonov dinarjev škode", *Slovenski poročevalec*, 23. 8. 1952, str. 1; "Suša in gosnice so uničile pridelek okoli vas Gorjansko", *Slovenski poročevalec*, 24. 8. 1952, str. 3; jp, "Hude posledice suše na Goriškem", *Delo*, 10. 8. 1962, str. 4; jp, "Vse senožeti so pokosili", *Delo*, 14. 8. 1962, str. 4; "Manjši pridelek hmelja", *Večer*, 18. 8. 1962, str. 4; "Pitna voda po kapljicah", *Delo*, 19. 7. 1983, str. 1; "Izsušena zemlja na Obali", *Delo*, 27. 7. 1983, str. 1; "Zaradi vročine in suše vse več škode", *Delo*, 28. 7. 1983, str. 6; SzP, "Koruzo bodo kosili", *Večer*, 28. 7. 1983.

⁵⁵ "Taka vročina še ni bila zabeležena v Sloveniji", *Ljudska pravica*, 8. 7. 1950, str. 4.

⁵⁶ "Posledice suše", *Slovenec*, 30. 7. 1921, str. 3; "Posledice suše na Štajerskem", *Slovenski narod*, 6. 8. 1921, str. 3; "Neprijetne posledice suše in vročine", *Slovenec*, 21. 7. 1939, str. 7.

⁵⁷ jp, "Hude posledice suše na Goriškem", *Delo*, 10. 8. 1962, str. 4; jp, "Vse senožeti so pokosili", *Delo*, 14. 8. 1962, str. 4.

suše, če bi spodbujala te sisteme, saj da je bilo v njej le dva odstotka obdelovalnih površin namakanih, v sosednjih državah pa je bil njihov delež precej višji.⁵⁸ Dodati še velja, da je suša leta 1939 negativno vplivala na čebelarjenje vzdolž reke Mure od Apaškega polja do Medžimurja.⁵⁹ Po drugi strani je v sušnih letih večinoma dobro uspevala vinska trta.⁶⁰

Poleg manjše količine pridelka je poletna suša močno vplivala na količino pokošene otave, kar je vplivalo na živinorejo. Izpad travinja je v obravnavanih sušah, ki so kronološko gledano mlajše, podkrepljen s konkretnimi podatki (npr. da je bilo na Krasu leta 1952 le 40–50 % sena v primerjavi z letnim povprečjem).⁶¹ Zaradi pomanjkanja krme se je povečala ponudba živine na trgu, kar je povzročilo padec njihove cene, obenem se je dražilo tudi mleko. Časniki so poročali tudi o izpadu pridelka na poljih in vrtovih.⁶² Takšne zapise lahko najdemo pri poročanju o vseh obravnavanih sušah, z izjemo tiste v letu 1983. V *Ljudski pravici* so živinorejcem leta 1952 svetovali, naj zaradi pomanjkanja otave živino hranijo s tropinami, želodom, divjim kostanjem in plevelom kot zasilno krmo.⁶³

Če v letih 1921 in 1939 v času suše ni zaznati konkretnih ukrepov oblasti na živinorejsko problematiko (za leto 1950 pa podatkov zaradi skopega poročanja časnikov nismo pridobili), so leta 1952 oblasti vzpostavile Republiški štab za pomoč proti suši prizadetim, na lokalnih ravneh pa okrajne štabe za pomoč in izobraževanje. Njihova naloga je bila priporočati kmetom optimalno koriščenje krme in jih poučiti o uporabi manjvredne krme. Podobna izobraževanja so izvajale tudi zadruge in občine.⁶⁴ V *Ljudski pravici* so kmalu po uveljavitvi ukrepov poročali, da ti povsod niso bili zadovoljivo izvedeni.⁶⁵ Republiške oblasti so oškodovancem namenile tudi

⁵⁸ Mirko Munda, "Celo dve žetvi na naši žitnici", *Večer*, 2. 8. 1983, str. 4.

⁵⁹ Janko Belec, "Neugodno leto za čebelarje", *Jutro*, 30. 7. 1939, str. 8.

⁶⁰ "Posledice suše na Štajerskem", *Slovenski narod*, 6. 8. 1921, str. 3; "Izgledi za letošnji izvoz sadja", *Jutro*, 22. 7. 1939, str. 5; "Letina v šmarnem okraju", *Slovenec*, 13. 8. 1939, str. 8; "Čmomej", *Delo*, 21. 8. 1962, str. 5.

⁶¹ "Glavna zadružna zveza je organizirala pomoč po suši prizadetim živinorejcem", *Slovenski poročevalec*, 12. 8. 1952, str. 4.

⁶² "Vročina in suša", *Slovenski narod*, 3. 8. 1921, str. 3; "Živinski semenj v Mariboru", *Slovenec*, 12. 8. 1921, str. 3; "Suša in njene posledice za živinorejo", *Slovenec*, 13. 8. 1921, str. 4; "Štajerske novice", *Slovenec*, 20. 9. 1921, str. 2; "Novice z Ruš", *Jutro*, 21. 7. 1939, str. 5; "Krme ne bo", *Jutro*, 4. 8. 1939, str. 4; "Letina v šmarnem okraju", *Slovenec*, 13. 8. 1939, str. 8; "Kako bomo rešili živino pred posledicami suše", *Slovenski poročevalec*, 20. 8. 1952, str. 1; "Pomagati prizadetim po suši je dolžnost vseh nas", *Slovenski poročevalec*, 24. 8. 1952, str. 1.

⁶³ "Proti posledicam suše", *Ljudska pravica*, 6. 9. 1952, str. 6.

⁶⁴ "Glavna zadružna zveza je organizirala pomoč po suši prizadetim živinorejcem", *Slovenski poročevalec*, 12. 8. 1952, str. 4; M. P., "Organizacija pomoči prizadetim po suši", *Ljudska pravica*, 23. 8. 1952, str. 1–2.

⁶⁵ "Proti posledicam suše", *Ljudska pravica*, 6. 9. 1952, str. 6. V *Slovenskem poročevalcu* najdemo tudi mnenje, da je k problematiki pomanjkanja krme prispevalo dejstvo, da so v letih pred sušo preorali nemalo travnikov, s čimer so se priložnosti za pridobivanje travinja zmanjšale. M. Pavšič, "Letošnja suša ne sme prizadeti zdravja živali v ogroženih predelih", *Slovenski poročevalec*, 19. 8. 1952, str. 3.

finančno pomoč. Tako je Izvršni svet LRS za prizadete namenil 30 milijonov dinarjev brezobrestnih kreditov za dobo šestih mesecev,⁶⁶ na zvezni ravni pa je Gospodarski svet Zveznega izvršnega sveta prepovedal izvoz pšenice, rži, ječmena, ovsa, koruze in krme.⁶⁷

V *Slovenskem poročevalcu* in *Ljudski pravici* so se leta 1952 pojavili pozivi k solidarnosti prebivalcev, ki jih ni prizadela suša, s prizadetimi, in sicer bi prvi porabljali manj krme, viške pa bi prodali lokalnim zadrugam, ki bi jih lahko ponudile prizadetim.⁶⁸ Obenem najdemo opozorila pred kupovanjem krme od prekupčevalcev po visoki ceni.⁶⁹ Eden od piscev je v suši videl priložnost, da se iz hlevov odstrani "neproduktivna in jalova" živina.⁷⁰

Poleg pomanjkanja vode za pridelavo hrane je v času suše primanjkovalo tudi pitne vodne za prebivalstvo. Pogosta so poročila o usihanjih vodnjakov in studencev ter pomanjkanju pitne vode v vaseh,⁷¹ zaradi česar so jo morali ljudem zagotavljati z dovažanjem od drugod, ponjo pa so ponekod (kot npr. na Krasu leta 1939) hodili tudi po več ur.⁷² Zaradi pomanjkanja vode je istega leta v *Slovenecu* zapisan poziv k izgradnji vodovoda v Kurji vasi pri Ljubljani, kar naj bi olajšalo življenje vaščanom.⁷³ Vendar pa bi vodovod v času suše le stežka zagotovil zanesljivo oskrbo s pitno vodo, kar potrjuje primer Maribora leta 1939, kjer je zaradi suše primanjkovalo vode tudi v tamkajšnjem vodovodnem omrežju.⁷⁴ Tudi leta 1983, ko je bilo vodovodno omrežje na ozemlju Socialistične republike Slovenije že precej razširjeno, so morali zaradi nizkega vodostaja podtalnice na nekatera območja dovažati pitno vodo,

⁶⁶ "Pomoč po suši prizadetim živinorejcem", *Slovenski poročevalec*, 15. 8. 1952, str. 3.

⁶⁷ "Prepoved izvoza nekaterih kmetijskih pridelkov in drugih proizvodov", *Slovenski poročevalec*, 20. 8. 1952, str. 1.

⁶⁸ M. P., "Organizacija pomoči prizadetim po suši", *Ljudska pravica*, 23. 8. 1952, str. 1–2; "Pomagati prizadetim po suši je dolžnost vseh nas", *Slovenski poročevalec*, 24. 8. 1952, str. 1; *Slovenski poročevalec*, 26. 8. 1952, str. 3; *Slovenski poročevalec*, 29. 8. 1952, str. 2.

⁶⁹ *Slovenski poročevalec*, 31. 8. 1952, str. 4.

⁷⁰ M. Pavšič, "Letošnja suša ne sme prizadeti zdravja živali v ogroženih predelih", *Slovenski poročevalec*, 19. 8. 1952, str. 3.

⁷¹ "Dovoz vode na polja in vrtove", *Slovenski narod*, 26. 7. 1921, str. 3; "Nemška vas pri Ribnici", *Slovenec*, 31. 7. 1921, str. 3; "Trst, 30. julija", *Slovenski narod*, 31. 7. 1921, str. 4; "Vročina in suša", *Slovenski narod*, 3. 8. 1921, str. 3; "Konec zimske suše", *Jutro*, 28. 3. 1939, str. 3; "Suša in gosenice so uničile pridelek okoli vas Gorjansko", *Slovenski poročevalec*, 24. 8. 1952, str. 3.

⁷² "Po velikih povodnjih suša", *Slovenec*, 23. 7. 1939, str. 6.

⁷³ "Vodovod v Kurjo vas!", *Slovenec*, 3. 8. 1921, str. 3.

⁷⁴ "Posledice suše na Štajerskem", *Slovenski narod*, 6. 8. 1921, str. 3; "Pomanjkanje vode na Štajerskem", *Slovenski narod*, 15. 9. 1921, str. 3.

uvajali pa so določene prepovedi, kot npr. zalivanja ali pranja avtomobilov z vodo iz javnih vodovodov (enak ukrep so ponekod uvedli že leta 1962).⁷⁵

Posledica suše so bili tudi nizki vodostaji rek in potokov (nekateri so presahnil), kar je vplivalo na določene gospodarske dejavnosti. Tako so zaradi spomladanske suše leta 1939 splavarji iz Dravograda lahko tovorili les po Dravi le do Maribora, brod med Meljem in Pobrežjem pa zaradi prenizke vode ni mogel voziti.⁷⁶ Istočasno nekateri mlini in žage ob manjših potokih niso delovali oziroma le v omejenem obsegu – nekatere žage so se elektrificirale, a je to pomenilo višje stroške dela.⁷⁷ Nizki vodostaji so vplivali tudi na ribogojstvo, pogosti so bili pogini rib.⁷⁸ Reke so po drugi strani ponujale možnost ohladitve ljudem, pri čemer je prihajalo do nesreč.⁷⁹ Tako v časnikih najdemo leta 1939 več primerov utopitev.⁸⁰ Če je bilo še pred 2. svetovno vojno kopanje v rekah nekaj vsakdanjega, pa so kasneje zaradi vedno večjega onesnaženja rek tovrstno rekreacijo ljudem odsvetovali, kot na primer kopanje v Dravi v okolici Maribora leta 1962.⁸¹

6.4 Druge posledice vročine in suše za življenje ljudi ter njeno izkoriščanje v politične in ideološke namene

Med posledicami suše se večkrat omenjajo tudi požari.⁸² Prebivalstvu je v času, ko prometnejše ceste niso bile asfaltirane ali tlakovane, temveč so bile makadamske, velike nevšečnosti povzročal cestni prah, ki se je v sušnih obdobjih kadil iz njih. Da bi to nekoliko omilili, so ceste zalivali in škropili⁸³ – kar so npr. delali tudi v Mariboru leta 1983 na že asfaltiranih podlagah.⁸⁴

⁷⁵ jp, "Hude posledice suše na Goriškem", *Delo*, 10. 8. 1962, str. 4; "Vodovodne cevi ponekod že na pol izpraznjene", *Delo*, 9. 7. 1983, str. 1; "Pitna voda po kapljicah", *Delo*, 19. 7. 1983, str. 1; "Izsušena zemlja na Obali", *Delo*, 27. 7. 1983, str. 1; "Zaradi vročine in suše vse več škode", *Delo*, 28. 7. 1983, str. 6; jr, "Vode pa ni", *Večer*, 29. 7. 1983, str. 9.

⁷⁶ "Maribor", *Slovenec*, 28. 3. 1939, str. 7.

⁷⁷ "Posledice suše na Gorenjskem", *Jutro*, 28. 3. 1939, str. 3.

⁷⁸ "Posledice suše na Gorenjskem", *Jutro*, 28. 3. 1939, str. 3; J. V., "Pogin rib v Savinji", *Večer*, 3. 8. 1983, str. 16.

⁷⁹ Vročina pasjih dni!", *Slovenski narod*, 21. 7. 1921, str. 4; "Celje", *Slovenec*, 30. 7. 1921, str. 3; "Živahna kopalna sezona v Kamniku", *Jutro*, 4. 8. 1939, str. 4.

⁸⁰ "Tragična smrt Silva Mehore", *Jutro*, 19. 7. 1939, str. 3; "Prva letošnja žrtev Save", *Slovenec*, 19. 7. 1939, str. 6;

⁸¹ "Novice z Ruš", *Jutro*, 21. 7. 1939, str. 5; "Tretja žrtev Drave", *Jutro*, 23. 7. 1939, str. 4.

⁸² "Kopanje v Dravi nevarno", *Večer*, 24. 7. 1962, str. 4.

⁸³ "Nevaren požar", *Jutro*, 22. 7. 1939, str. 7; "Požar na Opčinah", *Jutro*, 23. 7. 1939, str. 8; "Požrtvovalni gasilci in malomarni gledalci", *Jutro*, 2. 8. 1939, str. 5; "Katastrofalen požar", *Slovenec*, 2. 8. 1939, str. 6; "Dva velika gozdna požara", *Slovenec*, 11. 8. 1939, str. 7.

⁸⁴ "Gospodarski položaj vsled suše", *Slovenec*, 11. 8. 1921, str. 3; "Iz Novega mesta", *Jutro*, 15. 7. 1939, str. 7; "Ceste popravljajo", *Jutro*, 20. 7. 1939, str. 4; "Gaberje in Sp. Hudinja v oblakih prahu", *Jutro*, 2. 8. 1939, str. 5; "Tri vagone soli so potrosili", *Slovenec*, 1. 8. 1939, str. 7.

⁸⁵ M. Kolar, "Hlad za vroč asfalt", *Večer*, 29. 7. 1983, str. 8.

V časnikih je mogoče zaslediti tudi primere izkoriščanja suše v politične in ideološke namene. Leta 1921 je avtor, ki se je podpisal le s kraticama, v konservativnem *Slovenecu*, glasilu katoliških narodnjakov, napadel predstojnika občinske uprave v Polju pri Ljubljani, Franja Kavčiča, ki je pripadal liberalnemu taboru, da premalo zastopa interese kmečkega prebivalstva. Avtor članka je predlagal davčne olajšave za kmete, a ni verjel, da bodo te sprejete.⁸⁵ Drugi avtor je v istem časniku, prav tako leta 1921, opozoril, da kmetje zaradi suše preživljajo težke čase, za kar je okrivil politiko, pri tem pa napadel delo Ivana Puclja, takratnega jugoslovanskega ministra za kmetijstvo, ki je pripadal liberalnemu taboru.⁸⁶

Leta 1952 najdemo v *Slovenskem poročevalcu* zapis, ki je nastal na podlagi govoric, ki naj bi se širile po Halozah, delu Slovenskih goric in Dravskem polju. Po govoricah naj bi suša prizadela omenjeno območje zato, ker je bila cerkev na Ptujski gori zaprta. Novinar je ob tem zapisal, da so naivni tisti, ki so verjeli, da bodo razne procesije pripomogle k padavinam⁸⁷ – v posameznih župnijah so občasno organizirali procesije za dež, kot npr. v cerkvi Sv. Jakoba v Ljubljani leta 1921.⁸⁸

Časopisje je ljudem podajalo tudi nasvete za lažje prenašanje vročine. Tako je *Slovenec* leta 1939 zapisal, naj odpirajo okna zgodaj zjutraj, nato pa jih zaprejo in zatemnijo. Muhe in mrčes naj bi odganjal paradižnik, zato jih je bilo dobro imeti na okenskih policah. V časniku so odsvetovali zadrževanje na prepihu, ki naj bi povzročal revmatizem v starosti in prehlad,⁸⁹ prav tako so odsvetovali prehranjevanje le z mesnimi izdelki v vročih dneh, saj naj bi povzročali "hudo žejo".⁹⁰ To naj bi najbolje odpravila voda, v katero je bil namočen pelin. V istem časniku so svetovali tudi, kako ohladiti posteljo in skrbeti za dojenčke,⁹¹ v *Jutru* pa so pozornost posvetili vprašanju, ali je sončenje zdravo,⁹² ter nasvetom za vlaženje notranjih prostorov.⁹³ Leta 1983, ko so bile klimatske naprave že v uporabi, so v *Večernu* zapisali, da je najprijetnejše zadrževanje v tistih prostorih, kjer so na voljo.⁹⁴ Istega leta je *Delo* svetovalo, naj se vročini ne izpostavljajo astmatični bolniki ter tisti, ki so imeli težave s srcem.⁹⁵

⁸⁵ J. K., "Iz D. M. v Polju", *Slovenec*, 10. 8. 1921, str. 3.

⁸⁶ "S Posavja pri Ljubljani", *Slovenec*, 11. 9. 1921, str. 3.

⁸⁷ "Pa je vendarle deževalo...", *Slovenski poročevalci*, 28. 8. 1952, str. 4.

⁸⁸ "Procesija za dež", *Slovenski narod*, 4. 8. 1921, str. 4.

⁸⁹ "Boj proti vročini na višku", *Slovenec*, 21. 7. 1939, str. 4.

⁹⁰ "Prehrana", *Slovenec*, 23. 7. 1939, str. 7.

⁹¹ "Boj proti vročini na višku", *Slovenec*, 21. 7. 1939, str. 5; "Naši najmlajši in vročina", *Slovenec*, 30. 7. 1939, str. 10.

⁹² "Ali je sončenje res zdravo", *Jutro*, 14. 7. 1939, str. 5.

⁹³ "Za vroče dni", *Jutro*, 29. 7. 1939, str. 6.

⁹⁴ bs, "Kot v krušni peči", *Večer*, 29. 7. 1983, str. 8.

⁹⁵ "Reke skoraj že usihajo, v polnilnici Radenske pa so podaljšali delavnik", *Delo*, 29. 7. 1983, str. 10.

7 Sklep

Obravnavani slovenski časniki so obširno poročali o suši, z izjemo tiste leta 1950, o kateri je zaslediti zelo malo člankov – ti pa niso dolgi ali poglobljeni. Pozornost so v veliko večji meri posvečali poletnim sušam, precej manj pa spomladanskim. Tovrstni članki so bili praviloma objavljeni na sredini posamezne številke, se pa poročanje o suši leta znajde tudi na prvih straneh, kot na primer leta 1952 in leta 1983. Na podlagi tega lahko sklepamo, da obravnava te naravne nesreče v večini ni bila prioriteta. Izpostaviti tudi velja, da avtorji člankov praviloma niso omenjali starejših primerov suš, na primer, da bi se leta 1983 spominjali suš iz let 1921, 1939, 1950, 1952 ali 1962. So pa pogosto zapisali, da take suše, kot je bila posameznega leta, ki smo ga obravnavali, ljudje ne pomnijo. Izjemo predstavlja le leto 1952, ko so se spominjali suše, ki je prizadela slovensko etnično ozemlje dve leti prej.

Iz izbranih primerov komuniciranja suš je mogoče razbrati, da je časopisje poudarjalo določene vidike naravne nesreče, kot npr. vpliv na kmetijstvo ali celo na specifično panogo (npr. živinorejo), oziroma se je osredotočalo na posledice na geografsko zaokroženem območju, kot npr. v Prekmurju ali na Primorskem. V ospredju komuniciranja so večinoma podatki o negativnih posledicah suše, zlasti vpliv na življenje povprečnega človeka, kar pri bralcih lahko izzove čustveni odziv in empatijo. Manj pogosto so v ospredju ukrepi, ki so jih oziroma bi jih morale nasloviti pristojne oblasti, s katerimi bi omilile posledice suše. Še prej lahko čustveni odziv pri bralcih pride do izraza, ko časniki poudarijo – to je razvidno v vseh obravnavanih primerih – da gre za pojav, ki sicer ni edinstven, a je najbolj izrazit v daljšem časovnem obdobju. Takšnemu odzivu lahko sledi solidarnost s prizadetimi, ki je bila leta 1952 tudi neposredno spodbujena s strani oblasti. V tem letu, kot tudi dve leti prej in deset let kasneje, je bila raba besed, s katerimi je časopisje označevalo veliko vročino in sušo, manj slikovita in torej ni v tolikšni meri spodbujala senzacionalizma.

Iz zapisanega lahko strnemo, da vloga medijev ni le v posredovanju dejstev, temveč vključuje tudi oblikovanje dogodkov, pripisovanje vzrokov, oblikovanje kolektivnega spomina in vplivanje na politiko. Ker so suše in druge naravne nesreče v kontekstu podnebnih sprememb in globalne prepletenosti vse pogostejše, bo njihova komunikacija še toliko pomembnejša. Možnost izboljšanja poročanja o naravnih nesrečah predlagata Ewart in McLean (2019) s t. i. "pristopom najboljše prakse", ki vključuje poročanje pred in med nesrečami. Menita, da bi mediji morali

javnost ne le obveščati o poteku nesreč, temveč bi jo morali tudi spodbujati pri pripravljenosti nanje in povečevati njihovo odgovornost pri upravljanju kriz.

Opomba

Poglavje je nastalo v okviru projekta NOO Komuniciranje podnebne krize za uspešen prehod v zeleno družbo - ZELEN.KOM (evidenčna številka C3330-22-953012), ki ga financira Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije.

Viri in literatura

- Slovenec* – Ljubljana, 1873–1945.
Slovenski narod – Ljubljana, 1868–1943.
Jutro – Ljubljana, 1920–1945.
Ljudska pravica – Ljubljana, 1934–1959
Slovenski poročevalec – Ljubljana, 1938–1959
Delo – Ljubljana, 1959–.
Večer – Maribor, 1952–.
- Barriopedro, D., Gouveia, C. M., Trig, R. M. & Wang, L. (2012). The 2009/10 Drought in China: Possible Causes and Impacts on Vegetation. *Journal of Hydrometeorology* 13(4), 1251–1267. <https://doi.org/10.1175/JHM-D-11-074.1>.
- Bergant, K. & Cegnar, T. (ur.) (2010). *Okolje se spreminja: podnebna spremenljivost Slovenije in njen vpliv na vodno okolje*. Ministrstvo za okolje in prostor, Agencija Republike Slovenije za okolje.
- Ceglar, A. & Kajfež-Bogataj, L. (2008). Obravnavna meteorološke suše z različnimi indikatorji. *Acta agriculturae Slovenica* 91(2), 407–425.
- Cook, B. I., Smerdon, J. E., Seager, R. & Coats, S. (2014). Global warming and 21st century drying. *Climate Dynamics* 43, 2607–2627. <https://doi.org/10.1007/s00382-014-2075-y>.
- Cunja, J., Kobold, M. & in Šraj, M. (2019). Časovna in prostorska analiza največjih hidroloških suš v Sloveniji. *Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami* 33, 95–103.
- Čelig, T. & Friš, D. (2024). Med pragmatizmom in grožnjami – FLRJ 1950–1951. *Studia Historica Slovenica* 24(1), 169–206. <https://doi.org/10.32874/SHS.2024-05>.
- Čeplak, J. (1989). Suša v Sloveniji v letu 1988 in sanacija njenih posledic. *Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami* 3, 10–13.
- Dai, A. (2011a). Drought under global warming: A review. *WTREs Climatic Change* 2(1), 45–65. <https://doi.org/10.1002/wcc.81>.
- Dai, A. (2011b). Characteristics and trends in various forms of the Palmer Drought Severity Index during 1900–2008. *Journal of Geophysical Research: Atmospheres* 116(D12), 1–26. <https://doi.org/10.1029/2010JD015541>.
- Dai, A. (2013). Increasing drought under global warming in observations and models. *Nature Climate Change* 3, 52–58. <https://doi.org/10.1038/nclimate1633>.
- Dai, A. & Zhao, T. (2017). Uncertainties in historical changes and future projections of drought. Part I: estimates of historical drought changes. *Climatic Change* 144, 519–533. <https://doi.org/10.1007/s10584-016-1705-2>.
- Davis, M. (2001). *Late Victorian Holocausts: El Niño Famines and the Making of the Third World*. Verso.
- Essoungou, AM. (2013). The Sahel: One region, many crises. *Africa Renewal* 27(3), 22–23. <https://doi.org/10.18356/982a70b2-en>.
- Ewart, J. & McLean, H. (2019). Best Practice Approaches for Reporting Disasters. *Journalism* 20(12), 1573–1592. <https://doi.org/10.1177/1464884918757130>.
- Frantar, P. (2023a). Suša podzemnih voda v letu 2022. V L. Globevnik & A. Prešeren (ur.), *Tretji slovenski kongres o vodah 2023: zbornik* (45–51). DVS – Društvo vodarjev Slovenije.

- Frantar, P. (2023b). Kratek pregled suše na podzemnih vodah leta 2022. *Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami* 37, 81–88.
- Friš, D. & Matjašič Friš, M. (2000). "Dogodivšine štajerske zemle" Antona Krempla v "krempjih" cenzure. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 71=N36(3), 429–456.
- Henig Miščič, Nataša (2024). *Vremenske opazovalnice in spremljanje meteoroloških podatkov v Ljubljani v drugi polovici 19. stoletja*. <https://www.inz.si/f/docs/Dogodki/Povzetki-SUSA.pdf>.
- Hozjan, K. (2015). Vpliv podnebnih sprememb na naravne nesreče na območju Slovenije. *Revija za geografijo* 10(1), 69–90.
- Hulme, M. (2010). Claiming and Adjudicating on Mt Kilimanjaro's Shrinking Glaciers: Guy Callendar, Al Gore and Extended Peer Communities. *Science as Culture* 19(3), 303–326. <https://doi.org/10.1080/09505430903214427>.
- Izdebski, A., Bloomfield, K., Eastwood, W. J., Fernandes, R., Fleitmann, D., Guzowski, P., Haldon, J., Ludlow, F., Luterbacher, J., Manning, J. G., Masi, A., Mordechai, L., Newfield, T. P., Stine, A. R., Šenkul, Č. & Xoplaki, E. (2024). The Emergence of Interdisciplinary Environmental History: Collaborative Approaches to the Late Holocene. *Annales Histoire, Sciences Sociales*, 1–43. <https://doi.org/10.1017/ahssc.2022.21>.
- Kajfež-Bogataj, L. & Bergant, K. (2005). Podnebne spremembe v Sloveniji in suša. *Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami* 19, 37–41.
- Kanazawa, M. (2017). *Research Methods for Environmental Studies: A Social Science Approach*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315563671>.
- Kaniewski, D., Van Campo, E., Guiot, J., Le Burel, S., Otto, T. & Baeteman, C. (2013). Environmental roots of the Late Bronze Age crisis. *PLoS ONE* 8(8), e71004. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0071004>.
- Kashaka, N. D. (2024). Exploring Crisis Narratives in Journalism: Ethics and Responsibilities. *IDOSR Journal of Communication and English* 9(3), 11–15. <https://doi.org/10.59298/IDOSR/JCE/93.1115.202400>.
- Kennett, D. J., Masson, M., Peraza Lope, C., Serafin, S., George, R. J., Spencer, T. C., Hoggarth, J. A., Culleton, B. J., Harper, T. K., Prufer, K. M., Milbrath, S., Russell, B. W., Uc González, E., McCool, W. C., Aquino, E. H., Paris, E. H., Curtis, J. H., Marwan, N., Zhang, M., Asmerom, Y., ... Hodell, A. D. (2022). Drought-Induced Civil Conflict Among the Ancient Maya. *Nature communications* 13(3911), 1–10. <https://doi.org/10.1038/s41467-022-31522-x>.
- Kobold, M. & Sušnik, M. (2003). Hidrološke razmere površinskih voda opazovanih slovenskih rek v letu 2003. V 14. *Miščev vodarski dan 2003: MVD 14.: Maribor, 05. december: zbornik referatov* (70–78). Vodnogospodarski biro.
- Kobold, M. (2009). Vpliv podnebnih sprememb na ekstremne hidrološke pojave. *Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami* 23, 128–135.
- Kobold, M. & Strojani, I. (2021). Hidrološka suša od januarja do aprila 2020. *Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami* 34/35, 128–137.
- Kobold, M. (2024). *Hidrološke suše in pomanjkanje vode v Sloveniji*. <https://www.inz.si/f/docs/Dogodki/Povzetki-SUSA.pdf>.
- Krempl, A. (1845). *Dogodivšine štajerske zemle, Z' posebnim pogledom na Slovence*. F. Ferstl.
- Lalič, B., Matajc, I., Mikulič, Z. & Zupančič, B. (1994). *Suša v letu 1993*. Hidrometeorološki zavod RS.
- Ljungqvist, F. C., Seim, A. & Huhtamaa, H. (2021). Climate and society in European history. *WIREs Climate Change* 12(2), 1–28. <https://doi.org/10.1002/wcc.691>.
- Matajc, I. (1991). Suša v kmetijstvu in namakanje. *Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami* 5, 153–156.
- Matajc, I. (2002). Suša leta 2001. *Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami* 16, 74–80.
- Matejova, M. (2023). Framing Environmental Disasters for Nonviolent Protest: A Content Analysis. *Environmental Communication* 17(4), 407–420. <https://doi.org/10.1080/17524032.2023.2195589>.
- Matičič, B. (1994). Suša in namakanje v Sloveniji. *Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami* 8, 211–214.

- NASA (2016). *NASA Maps California Drought Effects on Sierra Trees*. NASA Global Climate Change. <https://climate.nasa.gov/news/2457/nasa-maps-california-drought-effects-on-sierra-trees/>.
- Natek, K. (1983). Ogroženost Slovenije zaradi suše. V I. Gams (ur.), *Naravne nesreče v Sloveniji kot naša ogroženost* (94–99). Slovenska akademija znanosti in umetnosti.
- Natek, K. (1984a). Suša v letu 1983 v Sloveniji. *Geografski zbornik* 24, 161–211.
- Natek, K. (1984b). O problematiki suše v Sloveniji. *Geografski vestnik* 56(1–4), 83–88.
- Natek, M. (1996). *Analiza vzrokov in posledic suše v izjemno sušnih letih 1983, 1992 in 1993 s poudarkom na kmetijstvu*. Znanstvenoraziskovalni center SAZU.
- Ogrin, D. (2003). Suha in mokra leta v Submediteranski Sloveniji od 14. do srede 19. stoletja. *Annales: anali za istrske in mediteranske studije, Series historia naturalis* 13(1), 65–74.
- Orožen Adamič, M. (1989). O suši in njenih posledicah v Sloveniji in Jugoslaviji. *Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami* 3, 14–17.
- Parida, D., Moses, S. & Rubayet Rahaman, K. (2021). Analysing Media Framing of Cyclone Amphan: Implications for Risk Communication and Disaster Preparedness. *International Journal of Disaster Risk Reduction* 59, 102272. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2021.102272>.
- Pavlič, U. (2013). Suša v vodonosnikih leta 2012. *Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami* 27, 71–77.
- Perko, D. (1988). Učinki suše v Sloveniji poleti 1988 na različnih rečnih nanosih: primerjava med Vzhodno Krško kotlino in Pokokrjem, *Geografski vestnik* 60(1), 31–39.
- Predin, A. (2012). Suša v Sloveniji, 2012. *Journal of energy technology* 5(3), 8–9.
- Prudhomme, C., Giuntoli, I., Robinson, E. L., Clark, D. B., Arnell, N. W., Dankers, R., Fekete, B. M., Franssen, W., Gerten, D., Gosling, S. N., Hagemann, S., Hannah, D. M., Kim, H., Masaki, Y., Satoh, Y., Stacke, T., Wada, Y. & Wissler, D. (2014). Hydrological droughts in the 21st century, hotspots and uncertainties from a global multimodel ensemble experiment. *Proceedings of the National Academy of Sciences* 111(9), 3262–3267. <https://doi.org/10.1073/pnas.1222473110>.
- Rendla, M. (2024). *Suše v osemdesetih letih prejšnjega stoletja: napoved preloma za značilnostmi suš v preteklosti*. <https://www.inz.si/f/docs/Dogodki/Povzetki-SUSA.pdf>.
- Saldaña, M. (2022). Who Is to Blame? Analysis of Government and News Media Frames During the 2014 Earthquake in Chile. *Journalism Studies* 23(1), 25–47. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2021.1997152>.
- Sheffield, J., Wood, E. F., & Roderick, M. L. (2012). Little change in global drought over the past 60 years. *Nature* 491, 435–438. <https://doi.org/10.1038/nature11575>.
- Spremljanje vremena in voda nekoč in danes* (2023). <https://www.gov.si/novice/2023-03-22-spremljanje-vremena-in-voda-nekoc-in-danes/>.
- Stefanelli, N. O., Alves Teixeira, A., Caldeira De Oliveira, J. H., Ferreira, M. A. & Sehnem, S. (2020). Environmental Training: A Systematic Review of the State of the Art of the Theme. *Benchmarking: An International Journal* 27(7), 2048–2076. <https://doi.org/10.1108/BIJ-12-2018-0449>.
- Suše v zgodovini in njihov vpliv na okolje, družbo in prebivalstvo: zbornik povzetkov* (2024). <https://www.inz.si/f/docs/Dogodki/Povzetki-SUSA.pdf>.
- Sušnik, A. & Kurnik, B. (2003/2004). Katastrofalna kmetijska suša leta 2003. *Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami* 17/18, 54–60.
- Sušnik, A. (2012). Spomladanska suša in drugi vremenski vplivi na kmetijske rastline leta 2011. *Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami* 26, 55–69.
- Sušnik, A., Gregorič, G., Uhan, J., Kobold, M., Andjelov, M., Petan, S., Pavlič, U. & Valher, A. (2013). Spremenljivost suš v slovenskem prostoru in analiza suše 2013. V *Mišičev vodarski dan: zbornik referatov* (102–109). Vodnogospodarski biro.
- Sušnik, A. & Gregorič, G. (2017). Kmetijska suša v 21. stoletju v Sloveniji. V *Mišičev vodarski dan: zbornik referatov* (37–44). Vodnogospodarski biro.
- Sušnik, A. (2021). Suša leta 2020 v alpskem prostoru. *Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami* 34/35, 138–151.
- Sušnik, A. (2023). Suša leta 2022 v obsegu naravne nesreče v kmetijski pridelavi. *Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami* 37, 89–97.

- Štraus, S. (2002). Suša v Prekmurju leta 2000. *Geografski obzornik* 49(2), 9–13.
- Trontelj, M. (1997). *Kronika izrednih vremenskih dogodkov XX. stoletja: pomembni vremenski dogodki v zgodovini: vreme ob pomembnih dogodkih*. Hidrometeorološki zavod Republike Slovenije.
- Van Eeden, E. S. (2011). Environmental History within a Revitalized Integrative Research Methodology for Today and Tomorrow. *Interdisciplinary Science Reviews* 36(4), 314–329. <https://doi.org/10.1179/030801811X1316075591852>.
- Vezovnik, V. (2020). *Analiza suše na območju Slovenije v obdobju od 1940 do 1950*. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani, Naravoslovnotehniška fakulteta.
- Walsh, Z., Böhme, J. & Wamsler, C. (2021). Towards a Relational Paradigm in Sustainability Research, Practice, and Education. *Ambio* 50, 74–84. <https://doi.org/10.1007/s13280-020-01322-y>.
- Walters, G., Mair, J. & Lim, J. (2016). Sensationalist Media Reporting of Disastrous Events: Implications for Tourism. *Journal of Hospitality and Tourism Management* 28, 3–10. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2016.04.008>.
- Weiss, H. & Bradley, R. S. (2001). What Drives Societal Collapse?. *Science* 291(5504), 609–610. <http://doi.org/10.1126/science.1058775>.
- Williams, A. P., Seager, R., Abatzoglou, J. T., Cook, B. I., Smerdon, J. E. & Cook, E. R. (2015). Contribution of anthropogenic warming to California drought during 2012–2014. *Geophysical Research Letters* 42(16), 6819–6828. <https://doi.org/10.1002/2015GL064924>.
- Worster, D. (2004). *Dust Bowl: The Southern Plains in the 1930s*. Oxford University Press.
- Yang, X. & Zhang, Z. (2023). Agenda Setting in Media Coverage of Natural Disaster Exogenous Events: The 9.5 Sichuan Ganzi Luding Earthquake as an Example. *Journal of Humanities and Social Sciences Studies* 5(3), 35–39. <https://doi.org/10.32996/jhss.2023.4.3.5>.
- Zhao, T. & Dai, A. (2015). The Magnitude and Causes of Global Drought Changes in the Twenty-First Century under a Low–Moderate Emissions Scenario. *Journal of Climate* 28(11), 4490–4512. <https://doi.org/10.1175/JCLI-D-14-00363.1>.
- Zuliati A. E. (2024). Navigating Ethics and Empathy in Disaster Photojournalism in Indonesia. *Jurnal Kawistara* 14(1), 123–137. <https://doi.org/10.22146/kawistara.93420>.
- Zupančič, B. (1994). Suša v letu 1993. *Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami* 8, 9–11.
- Žibera, I. (2000/2001). Suša leta 2000 v Severovzhodni Sloveniji in njeni učinki na kmetijske rastline. *Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami* 14/15, 162–166.
- Žibera, I. (2024). Spremembe vodne bilance v Sloveniji v obdobju 1961–2024. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 95(2), 89–107.
- Žun, M. (2022). Suša površinskega sloja tal leta 2021. *Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami* 36, 114–121.
- Žust, A. & Sušnik, A. (1995). Suša v Slovenskem Primorju leta 1994. *Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami* 9, 51–54.